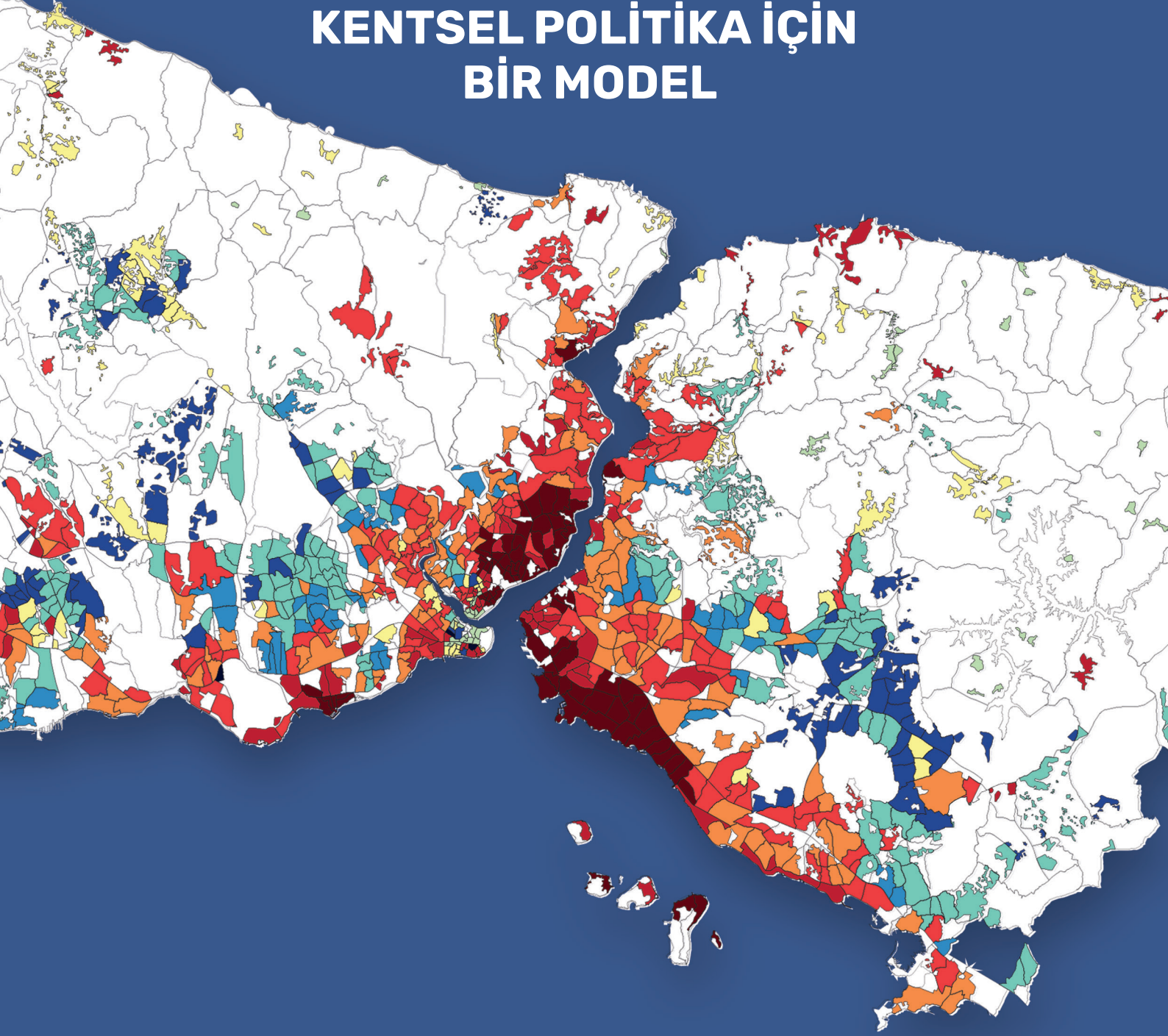

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNE DUYARLI KENTSEL POLİTİKA İÇİN BİR MODEL

**TOPLUMSAL
CİNSİYET EŞİTLİĞİNE DUYARLI
KENTSEL POLİTİKA İÇİN
BİR MODEL**

Yazarlar

Gizem Fidan
Bürge Elvan Erginli

TESEV
YAYINLARI

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNE DUYARLI
KENTSEL POLİTİKA İÇİN BİR MODEL

TESEV

Türkiye Ekonomik ve
Sosyal Etüdler Vakfı

Harbiye Mahallesi, Cumhuriyet Cad.
Kahan Apt. No:40/5 34367 Şişli-İstanbul
Tel: +90 212 292 89 03 PBX
Fax: +90 212 292 90 46
info@tese.org.tr
www.tese.org.tr

Yazarlar

Gizem Fidan
Bürge Elvan Erginli

Haritalara referans vermek için

Güvenç, M., Tülek, M., vd., (2022), "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritaları", Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Kentsel Politika için Bir Model, (yaz.) Gizem Fidan, Bürge Elvan Erginli, İstanbul: TESEV Yayınları.

Yapım

F2O Reklam Tanıtım

TESEV Yayınları

ISBN 978-605-5332-99-0

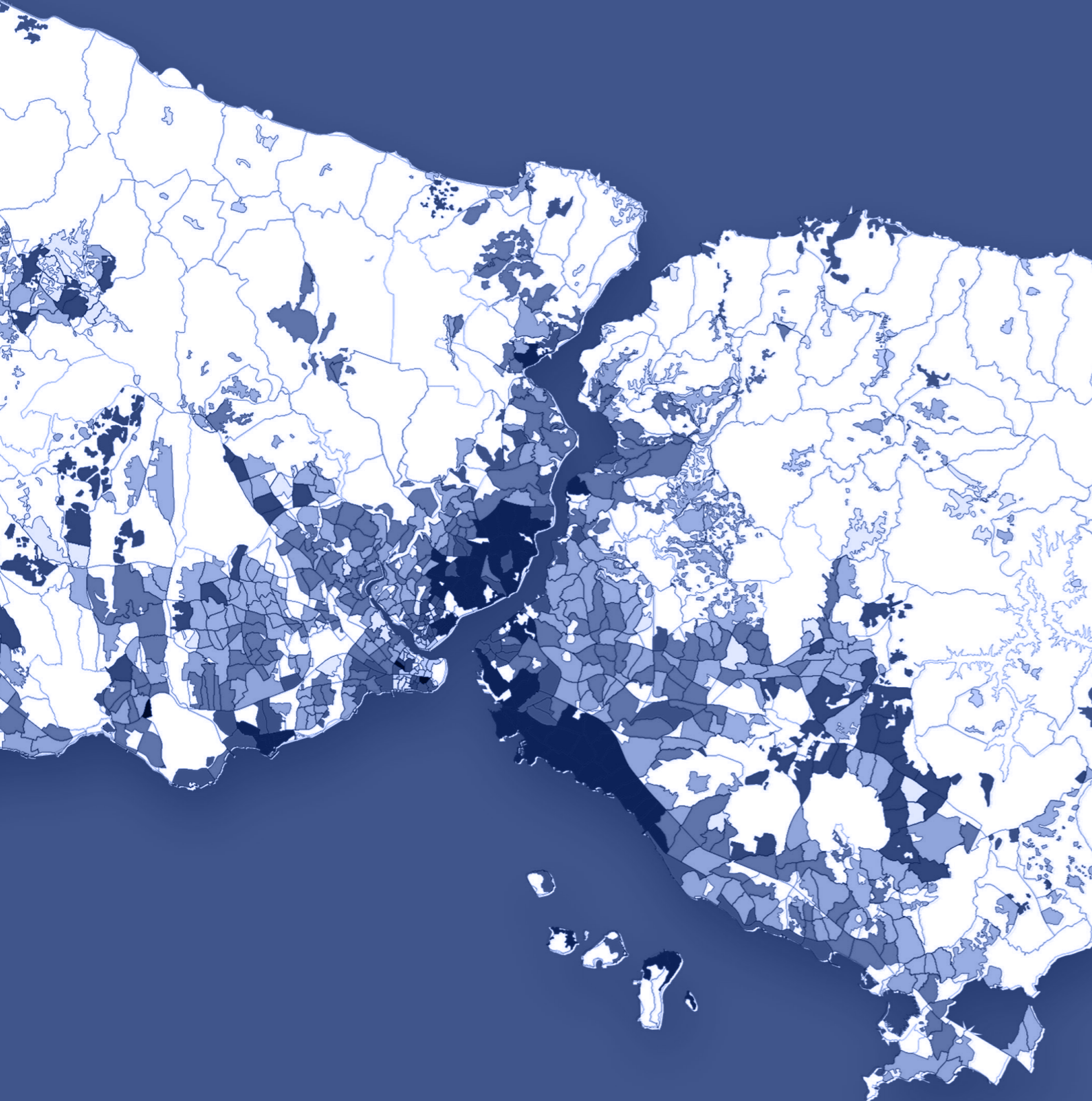
Copyright © MART 2022

Tüm hakları saklıdır. Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı'nın (TESEV) izni olmadan bu yayının hiçbir kısmı elektronik ya da mekanik yollarla (fotokopi, kayıtların ya da bilgilerin arşivlenmesi, vs.) çoğaltılamaz. Bu yayında belirtilen görüşlerin tümü yazarlara aittir ve TESEV'in kurumsal görüşleri ile kısmen ya da tamamen örtüşmeyebilir.

TESEV, bu yayının hazırlanmasındaki katkılarından ötürü İsveç İstanbul Başkonsolosluğu'na teşekkür eder.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	07
Giriş	08
Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Veritabanı ve Haritalama	09
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritaları	15
Demografik ve Sosyo-Ekonomik Profil	
Yaş	16
Medeni Durum	22
Hanehalkı Büyüklüğü	28
Eğitim	30
Ekonomik Faaliyet	36
Sentez	42
Erişim	
Kamu Hastanelerine Erişim	48
Kamu Anaokullarına Erişim – Derslik Başına Öğrenci	50
Kamu Anaokullarına Erişim – Öğretmen Başına Öğrenci	52
Raylı Ulaşıma Erişim	54
İstanbul'un Odak Mahallelerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği	56
Odak Mahallelerin Seçimi	56
Odak Mahallelerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Sağlamaya Yönelik Öneriler	58
Sonuç ve Öneriler	63

Önsöz

Kamu politikası geliştirirken toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı veri kullanılması veya mevcut verinin aynı duyarlılıkla sorgulanması büyük önem taşır. Toplumsal cinsiyet kırılımı olmadan sunulduğunda genel hatlarıyla toplumsal eşitsizliklere işaret eden veri bu kırılımla sunulduğunda gizli kalmış derin uçurumlara işaret edebilir. Örneğin İstanbul'da ilçe ölçeğinde imalat sektöründe çalışan nüfus incelendiğinde bu sektörde çalışan kadın haritası, genel nüfus haritasından oldukça farklı gözükmemektedir veya eğitim haritasına bakıldığında erkek ve kadın haritaları arasında anlamlı farklar seçilebilir. Öte yandan toplumsal cinsiyet kırılımı içermeyen mevcut veriye aynı duyarlılıkla bakıldığında yine bazı örtülü eşitsizlikler ile ilgili fikir sahibi olunabilir. Örneğin kadınların bakım yükü ve zaman kullanımı ile ilgili bir araştırma yapmak veya mekânsal politika üretmek istenildiğinde hane halkı nüfusu büyük veya rayiç bedeli düşük mahallelerden başlamak daha isabetli seçenekler olabilir.

TESEV bir süredir bu hassasiyetle toplumsal cinsiyete duyarlı veriye dayalı politika üretme amacıyla faaliyetler yürütüyor. Bu çerçevede İsveç İstanbul Başkonsolosluğu desteğiyle yürüttüğü Yerel Yönetimleri ve Sivil Toplum Örgütlerini Desteklemek: Kentsel Ölçekte Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliklerinin İncelenmesi projesi de bu konuyu merkeze alarak, İstanbul'da ilçe ve mahallelerde toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin izini sürdü. Projenin harita çıktıları TESEV'in 2016 yılında oluşturmaya başladığı

harita.kent95.org dijital aracına işlendi ve sizlerle paylaşılan bu raporda bulgularıyla birlikte sunuluyor. İstanbul örneği üzerinden yürütülen bu çalışmanın amacı toplumsal cinsiyete duyarlı veri kullanılarak yerel yönetim ve sivil toplum örgütlerinin strateji ve karar alma süreçlerini desteklemektir. Bu amaçla yöntem, bulgu ve önerilerin bir model oluşturması ve diğer kentlerde de tekrar edilebilmesi hedeflendi.

Son yıllarda yapılan çalışmalarda toplumsal cinsiyete duyarlı veri üretim ve paylaşımının kamu politikası oluşturma sürecinde eşitsizlikleri daha net ortaya çıkardığı ve bu eşitsizlikleri ortadan kaldırmaya yönelik politikaların üretilmesini desteklediği vurgulanıyor. TESEV bu çalışmasıyla kentin demokratikleşmesi amacıyla veriye dayalı politika oluşturmanın önemini altını çizerek ürettiği dijital araçlar ile bu verileri okunabilir ve kullanılabilir kılma-ya amaçlıyor. Bu rapor ve üretilen dijital araç da bu yolda atılmış önemli adımlar. Bu çok değerli çalışmanın gerçekleşmesini sağlayan İsveç İstanbul Başkonsolosluğu'na çok teşekkür ederiz. TESEV, eş zamanlı yürüten diğer çalışmalarında hem farklı toplumsal cinsiyet eşitliği değişkenlerinin bu amaçla nasıl işe koşulabileceğini gösteriyor hem de diğer kentlerde benzer izleme çalışmaları gerçekleştiriyor. Kent ölçeğindeki çalışmaları devam ederken ulusal ölçekte toplumsal cinsiyet eşitliğini izlemek için üretilen veri ve ilgili kamu politikalarını tarayan çalışmaları da yakın zamanda tüm paydaşların ilgisine sunulacak.

Dr. Özge Aktaş Mazman
TESEV, Genel Direktör

Giriş

1

Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV)'in Kadir Has Üniversitesi İstanbul Çalışmaları Merkezi iş birliği ve İsveç İstanbul Başkonsolosluğu'nun desteğiyle yürüttüğü **Yerel Yönetimleri ve Sivil Toplum Örgütlerini Desteklemek: Kentsel Ölçekte Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliklerinin İncelenmesi Projesi** İstanbul'da yerel yönetimlere ve toplumsal cinsiyet eşitliği çalışan sivil toplum örgütlerine mahalle bazında toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri verisini erişilebilir kılarak bu kurumların hizmetlerini, savunuculuk faaliyetlerini ve katılımcı karar alma süreçlerini desteklemeyi hedeflemektedir.

Projenin ilk aşamasında, TESEV'in sosyal ve ekonomik eşitsizlikleri gösteren altlık haritaların yer aldığı **harita.kent95.org** web sitesine¹, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini mahalle bazında ortaya koyan tematik haritalar ve sentez haritaları eklenmiştir. Tematik haritalar yaş, eğitim, medeni durum, hanehalkı büyüklüğü, okul öncesi eğitim kurumlarında derslik ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, en yakın kamu hastanelerine uzaklık, en yakın metro/metrobüs durağına uzaklık konularını kapsamaktadır.

Projenin bir sonraki aşamasında ise İstanbul genelindeki farklı toplumsal cinsiyet eşitsizliği profillerine göre dört mahalle seçilerek bu mahallelerin yerel yönetimleri (muhtarlar, bağlı oldukları belediyeler, ve Bakanlıkların İstanbul müdürlükleri), toplumsal cinsiyet eşitliği odaklı sivil toplum örgütleri, kent konseyleri ve akademisyenler ile iletişime geçilerek düzenlenen etkinlikler ile tematik haritaların birlikte tartışılması sağlanmıştır. Böylece hem toplumsal cinsiyet eşitliği çalışan sivil toplum örgütlerinin savunuculuk faaliyetleri desteklenecek hem de karar alıcıların kentsel yönetimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gidermek üzere veriye dayalı karar almalarına yardımcı olunacaktır. Bu sayede, yerelde daha isabetli, yenilikçi ve kaynakları doğru kullanan toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları oluşturulabilecektir.

Proje, İstanbul'un diğer mahalleleri için benzer bir yaklaşımla mekansal politika önerileri geliştirilebileceğini göstererek bir model oluşturmayı da hedeflemiştir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Veritabanı ve Haritalama

2

İstanbul Yerel Yönetimleri ve Sivil Toplum Örgütlerini Desteklemek: Kentsel Ölçekte Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliklerini İncelenmesi Projesi'nin ilk aşamasında toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini mahalle bazında ortaya koyan tematik haritalar ve sentez haritaları üretilmiştir. Buna ek olarak, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kentte yer alan dezavantajlı bölgelerde daha derin olması nedeniyle genel sosyo-ekonomik eşitsizlikleri gösteren haritalar da yapılmıştır.

Haritaların üretilmesi amacıyla ihtiyaç duyulan veri setleri toplanırken TESEV'in 2016 yılından bu yana Bernard van Leer Vakfı desteği ile yürüttüğü ve 2021 yılında tamamlanan "Kent95: Veriye Dayalı Politika Aracı" projesinden yardım alınmıştır. Ayrıca, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyelerinin okul öncesi eğitim kurumları ve aktif yeşil alan hizmetleri verileri güncellenmiştir. Bunlara ek olarak TÜİK, İGDAŞ, İBB, İETT, Metro A.Ş., Milli Eğitim Bakanlığı gibi farklı kurumlardan sosyo-ekonomik eşitsizlikler ve kentsel hizmetler üzerine veri toplanmıştır. Tüm veritabanı Mütakabiliyet Analizi yöntemiyle analiz edilmiş ve sonuçlar haritalanmıştır. Cinsiyet kırılımlı ve genel mahalle bazında demografik farklılıkları ve sosyo-ekonomik

eşitsizlikleri ortaya koyan tematik haritalar ile sentez haritaları web sitesine eklenmiştir.

Proje kapsamında hazırlanan mahalle ölçeğinde tematik analizler² ve haritalar Demografi ve Erişim olmak üzere iki başlık altında toplanmaktadır:

Demografi haritaları kadın, erkek ve toplam nüfusun yaş, eğitim, medeni durumu ve hanehalkı büyüklüğünü göstermektedir. Bu haritalar için ihtiyaç duyulan veri TÜİK'ten alınmıştır. Haritalar kadın ve çocuk yoğun bölgeleri göstermekte; mahallelere göre kadın ve erkeklerin medeni ve eğitim durumu farklılıklarına işaret etmektedir. Demografi başlığı altındaki tematik analiz ve harita grubundan bir diğeri Sosyal Güvenlik Kurumu aracılığı ile ulaşılan sektörlerle ve cinsiyete göre çalışan nüfus verisinin analizi sonucu elde edilmiştir. Ne var ki, verinin mahalle değil de ilçe düzeyinde bulunması, haritaların ölçek farkı nedeniyle sentez haritalara dahil edilememesine neden olmuştur. Yine de ilçe düzeyinde kadın ve erkek istihdamı hakkında önemli bilgiler sunan ve eşine pek rastlanmayan bu haritalar diğer tematik alanlar ile birlikte okunduğunda oldukça yararlıdır.

¹ harita.kent95.org web sitesi 2016-2021 yılları arasında TESEV'in yürüttüğü ve Bernard van Leer Vakfı'nın desteklediği Kent95: Veriye Dayalı Politika Aracı Projesi'nin ürünüdür. Bu proje üç kentte sosyo-ekonomik farklılaşmaları haritalamayı, çocuğa yönelik sosyal hizmetlerin kapsamlı bir envanterini çıkarmayı ve bu hizmetlerin mekansal dağılım ve içeriklerinin iyileştirilmesi için politika önerileri geliştirmeyi hedeflemektedir. İstanbul, İzmir ve Gaziantep için gelir düzeyi göstergesi kabul edilen sokak rayiç bedelleri ve nüfusun yaş durumu hem il hem de ilçe düzeyinde haritalanmıştır. Hazırlanan altlık haritalar üzerinde okul öncesi eğitim kurumları, sağlık kurumları ve diğer belediye hizmetleri görüntülenebilmektedir. Bu da hizmetlerin yoğunlaştığı yerlerin sosyo-ekonomik durumunu karşılaştırmayı mümkün kılmaktadır.

² Demografi başlığı altında Kent95 Projesi kapsamında daha önce üretilen yaş-rayiç bedel haritaları da yer almaktadır. Bu proje kapsamında yeni üretilen üç başlıktaki toplam 17 tematik harita ve 3 sentez haritası yaş-rayiç bedel haritaları ile de karşılaştırılabilir.

Erişim başlığı altında öncelikle İstanbul'daki raylı toplu taşıma hizmetlerine erişim durumu haritalanmıştır. Metro ve tramvay hatları durak ve sefer sayısı verisi İstanbul Büyükşehir Belediyesi Metro İstanbul tarafından sağlanmıştır. Marmaray'ın sefer sayısı bilgisine ise resmi web sitesinden ulaşılmıştır. Toplanan verinin analizi İstanbul'un yerleşim yerleri göz önünde bulundurularak yapılmış ve mahallelerin raylı toplu taşıma sistemlerine erişimi haritalanmıştır.

Erişim başlığı altındaki diğer haritalar mahallelerin kamu hizmetlerine erişimini göstermektedir. Okul öncesi eğitim kurumları çocukların ağırlıklı bakım vereni durumundaki kadınlar için önemli bir hizmettir. Benzer şekilde, sağlık hizmetlerine erişim özellikle ekonomik bakımdan daha dezavantajlı ve hareketliliği kısıtlı durumdaki kadınlar için önemlidir. Dolayısıyla kamusal hizmetlere erişim aslında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir göstergesi olarak düşünülmelidir. Üretilen kamusal hizmetlere erişim haritaları cinsiyet kırılımlı demografik haritalarla birlikte karşılaştırmalı olarak incelendiğinde karar alıcıların yerinde politikalar üretmesi için kolaylık sağlayacaktır. Okul öncesi eğitim ve sağlık kurumları verileri Milli Eğitim Bakanlığı İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden, Sağlık Bakanlığı web sitesinden ve İBB Açık Veri Portalı'ndan temin edilerek derlenmiştir. Analiz ve haritalama yapılırken yerleşim yerlerinin söz konusu kuruma 500 metre³ ve daha az mesafede bulunması eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimin ön koşulu olarak kabul edilmiştir. Bu kabul, hizmetlerin erişilebilirliği kriterini mahalle içinde kurumun

bulunması ile sınırlamayı engeller. Örneğin, Kuştepe Mahallesi'nde bir kamu anaokulunun bulunmaması, mahallede ikamet edenlerin yürüme mesafesi kabul edilen 500 metre mesafede yer alan, fakat mahallenin dışında (örneğin Mecidiyeköy'de) bulunan kuruma erişimine engel oluşturmamaktadır. Bu nedenle Kuştepe Mahallesi içinde okul öncesi eğitim kurumu bulunmasa da mahallelilerin hizmete erişebildiği kabul edilmiştir.

Proje kapsamında ayrıca Mütakabiliyet Analizi kullanılarak kadına ve erkeğe odaklı sentez haritaları hazırlanmıştır. Bu analiz yöntemi değişkenler (örneğin kadın eğitim durumu, kadın nüfusu ve kreşlere erişim) arasında gözle görülemeyen bağlantıları kurarak kümeler. İstanbul'un toplumsal cinsiyet eşitsizliği göstergelerinin bu yöntem ile çözümlenmesi kentin mahalle ölçeğinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği haritasını ortaya çıkarmayı sağlar.

Projenin veri toplama aşamasında, kadına yönelik şiddet haritaları da üretilmek istenmiş ancak gerekli mekansal veriye ulaşılamamıştır. Ayrıca, hazırlanan tematik haritalara ek olarak ilçe belediyesi hizmetlerinden yeşil alan, psikolojik danışma merkezi ve sosyal yardım verilerine ulaşmak amacıyla İstanbul'un 39 ilçe belediyesine gerekli dilekçeler gönderilmiştir. Ancak belediyelerin tamamından veri toplanamamış ve bu başlıklarda tematik haritalar hazırlanamamıştır. Ancak odak mahalleler detaylı incelenirken bu bilgilere de başvurulmuştur. Ayrıca, ilçe belediyeleri tarafından paylaşılan tüm mekansal veriler harita.kent95.org sitesine eklenmiştir.

³ "İmar planlarında; çocuk bahçesi, oyun alanı, açık semt spor alanı, aile sağlık merkezi, kreş, anaokulu ve ilkokul fonksiyonları takriben 500 metre, ortaokullar takriben 1.000 metre, liseler ise takriben 2.500 metre mesafe dikkate alınarak yaya olarak ulaşılması gereken hizmet etki alanında planlanabilir." Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği Bölüm 4, Madde 12 (2) : Yürüme Mesafeleri, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=19788&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritaları

3

Seçilen mahalleler ve bu mahallelere yönelik geliştirilen önerilerden önce tematik haritaların sonuçlarından bahsetmek, İstanbul genelinin toplumsal cinsiyet eşitliği profilini anlamak açısından önem taşır.

3.1. DEMOGRAFİK VE SOSYO-EKONOMİK PROFİL

Yaş (Toplam, Kadın, Erkek)

İstanbul genelinde mahallelerin yaş profilleri incelendiğinde özellikle Beşiktaş ve Kadıköy ilçelerinde erişkin nüfusun belirginliği göze çarpmaktadır. Bu ilçelerde mahalleler arasında farklılaşma çok azdır. Bakırköy, Şişli, Sarıyer ve Üsküdar ilçeleri de erişkin nüfusun yüksek düzeyde temsil edildiği mahallelerden oluşmaktadır. Marmara Denizi'ne kıyısı bulunan ilçelerde ise karma bir yaş profili bulunmaktadır. Bu ilçelerin kıyıda yer alan mahallelerinde erişkinler ön plana çıkarken, özellikle Maltepe, Kartal, Pendik ilçelerinin E-5 karayolunun kuzeyinde yer alan mahallelerinde daha genç nüfusun yoğunlaştığı görülmektedir. Kent merkezinde bulunan veya merkeze görece yakın Beyoğlu, Kağıthane, Fatih, Eyüp, Bayrampaşa, Güngören, Gaziosmanpaşa, Bahçelievler, Küçükçekmece, Ataşehir, Ümraniye ve Çekmeköy ilçelerinde ise erişkin, genç ve çocuk nüfus ilçelerin farklı mahallelerinde yoğunlaşmıştır. Sultanbeyli, Sancaktepe, Bağcılar, Esenler, Sultangazi, Başakşehir, Arnavutköy, Esenyurt, Avcılar ve Tuzla ilçelerinin bazı mahalleleri çocuk nüfusun en yüksek düzeyde temsil edildiği mahalleler olarak göze çarpmaktadır.

Mahallelerin yaş profilleri cinsiyet kırılımına göre değerlendirildiğinde ise her iki cinsiyete göre yapının toplam nüfusa benzediği görülmektedir. Buna karşılık, mahallelerde kadınlar görece genç yaştaadır.

Medeni Durum (Toplam, Kadın, Erkek)

Mahallelerin medeni durum profilleri yaş profilleri ile ilişkilendirilebilir. 65 yaş ve üzeri erişkin nüfusun yoğun-

laştığı Beşiktaş, Bakırköy ve Kadıköy ilçelerinde boşanan ve eşi ölen sakinler yüksek düzeyde temsil edilmektedir. Sarıyer, Beykoz, Üsküdar, Maltepe, Kartal, Küçükçekmece, Avcılar, Beylikdüzü ve Büyükçekmece ilçelerinin kıyıya yakın mahallelerinde de benzer medeni durum profili görülmektedir. Buna karşılık, kentin en çeperinde yer alan mahallelerde evli bireylerin temsili artmaktadır. Merkezdeki veya merkeze daha yakın Beyoğlu, Kağıthane, Zeytinburnu, Güngören ilçelerinin neredeyse tüm mahallelerinde, Fatih, Bahçelievler, Küçükçekmece, Sarıyer, Üsküdar, Ümraniye ve Maltepe ilçelerinin bazı mahallelerinde hiç evlenmemiş nüfus yoğunlaşmaktadır.

Kadınların medeni durum profilleri incelendiğinde ilk göze çarpan hiç evlenmemiş kadınların kentte toplam nüfus ve erkeklere göre çok az mahallede yüksek düzeyde temsil edildiğidir. Cinsiyet kırılımına göre ortaya çıkarılan kent yapısı toplam nüfus ile benzerlik göstermektedir. Merkez ilçelerde yapı daha benzerken, çeperele gidildikçe mahallelerde evli kadınların görece yüksek temsili, erkeklerin ise daha karma kategorilerle temsili görülmektedir.

Hanehalkı Büyüklüğü

Beşiktaş, Şişli ve Kadıköy ilçelerinin tüm mahallelerinde en küçük haneler ve küçük haneler ağırlıklıdır. Bakırköy, Beyoğlu, Fatih, Sarıyer, Üsküdar, Beykoz, Ataşehir, Maltepe, Kartal ilçeleri küçük ve orta büyüklükteki hanehalklarının yüksek düzeyde temsil edildiği mahallelerden oluşmaktadır. Üsküdar, Kartal, Maltepe ilçelerinde kıyıya yakın konumdaki mahallelerde hanehalkları daha küçüktür. Sultanbeyli ve Arnavutköy ilçeleri ise en geniş hanehalklarının yoğunlaştığı mahallelere sahiptir. Sultangazi, Bağcılar ve Esenler ilçelerindeki mahallelerde de geniş hanehalkları ağırlıklıdır. Küçükçekmece, Esenyurt, Avcılar, Ümraniye ilçeleri ise hanehalkı büyüklüğü açısından çok farklı profildeki mahallelerin yer aldığı ilçelerdir.

Eğitim (Toplam, Kadın, Erkek)

Beşiktaş ve Kadıköy ilçeleri yüksek öğretim (üniversite, yüksek lisans ve doktora) mezunlarının en yüksek düzeyde temsil edildiği iki ilçe olarak ön plana çıkmaktadır. Bu iki ilçenin mahallelerinde yaşayan nüfusun eğitim düzeyi düşük derecede farklılaşmaktadır. Bakırköy, Şişli, Sarıyer ve Üsküdar ilçelerinin mahallelerinde de bazı istisnalar dışında yüksek öğretim mezunları ağırlıklıdır. Maltepe ve Kartal ilçeleri genelde yüksek öğretim mezunları ve lise mezunlarının yoğunlaştığı mahallelerden oluşmaktadır. Küçükçekmece, Ümraniye, Ataşehir, Çekmeköy, Pendik ve Tuzla ilçelerinde ise mahalleler arası yüksek kontrast göze çarpmaktadır. Bu ilçelerin bazı mahallelerinde eğitim düzeyi çok yüksek iken, bazı mahallelerinde düşük veya çok düşük olabilmektedir. Eyüp, Başakşehir, Büyükçekmece ve Beykoz ilçelerinde bazı istisnalar dışında düşük eğitim profiline sahip mahalleler bulunmaktadır ancak sitelerin yoğunlaştığı bazı mahallelerde eğitim seviyesi yüksektir. Arnavutköy, Sultangazi, Gaziosmanpaşa, Bayrampaşa, Bağcılar, Zeytinburnu ve Sultanbeyli ilçelerinde düşük eğitim profiline sahip mahalleler birbirinden çok farklılaşmaktadır.

Mahallelerin eğitim profilleri cinsiyet kırımına göre değerlendirildiğinde ise her iki cinsiyete göre yapının toplam nüfusa benzediği görülmektedir.

Ekonomik Faaliyet (Toplam, Kadın, Erkek)

Beşiktaş, Şişli ve Sarıyer ilçelerinde SGK'ya kayıtlı çalışan toplam nüfus ağırlıklı olarak mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler, idari ve destek hizmet faaliyetleri ve konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinde çalışmaktadır. Benzer şekilde Fatih, Üsküdar, Kadıköy, Maltepe, Beykoz ve Şile ilçelerinde konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetlerde çalışanlar yoğunudur. Beyoğlu ilçesi finans ve sigorta faaliyetleri, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri ve uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetlerinde çalışanların en yüksek düzeyde temsil edildiği ilçe olarak diğerlerinden ayrılmaktadır. Merkeze görece yakın Kağıthane, Eyüp, Esenler, Küçükçekmece, Çekmeköy, Kartal

ve Ümraniye ilçelerinde hem finans ve sigorta hem de inşaat ve toptan ve perakende ticaret faaliyetlerinde çalışanların bir arada yoğunlaşması görülür. Bu ilçelerin dışında daha çeperde kalan ilçelerde ise imalat faaliyetlerinde çalışanlar yüksek düzeyde temsil edilmektedir.

İlçeler itibarıyla çalışılan sektörler cinsiyet kırımına göre kısmen farklılık göstermektedir. Örneğin, Silivri ve Çatalca ilçelerinde kadınlar imalat ve kamu yönetimi ve savunma faaliyetlerinin yanında erkeklerden farklı olarak tarımsal faaliyetlerde de çalışmaktadır. Çekmeköy ilçesinde eğitim, imalat, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetlerinde, erkekler ise idari ve destek hizmet faaliyetleri, inşaat ve madencilik sektörlerinde yoğunlaşmıştır. Üsküdar, Kadıköy, Ataşehir, Maltepe ve Beykoz ilçelerinde çalışan erkekler inşaat, mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım faaliyetlerinde çalışmaktadır. İnşaat faaliyetlerinde çalışan kadınlar sadece Ümraniye ilçesinde yüksek düzeyde temsil edilmektedir. Kadınlar Beykoz ilçesinde idari ve destek hizmet faaliyetleri, eğitim, toptan ve perakende ticaret faaliyetlerinde, Üsküdar, Kadıköy ve Maltepe ilçelerinde ise insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler ve konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinde yoğunlaşmaktadır.

Sentez (Toplam, Kadın, Erkek)

Yukarıda ayrı ayrı incelenen kadın, erkek ve toplam nüfusun yaş, eğitim, medeni durum ve hanelerin büyüklüğü değişkenleri Çoklu Mütakabiliyet Analizi ile bir arada değerlendirilerek mahallelerin sentez haritaları oluşturulmuştur. Tüm tematik haritalara benzer şekilde Beşiktaş ve Kadıköy ilçelerinin tamamında yüksek öğretim mezunlarının, erişkin ve yaşlı nüfusun, boşanan, eşi ölmüş veya hiç evlenmemiş bireylerin ve en küçük hanelerin yüksek düzeyde temsili söz konusudur. Bakırköy, Şişli, Sarıyer ve Üsküdar ilçelerinin genelinde (çok az istisna dışında); Maltepe, Kartal ve Pendik ilçelerinin ise sahil kesiminde ve E-5'in kuzeyinde kalan sınırlı sayıda mahallesinde benzer profil görülmektedir. Bahçelievler ve Güngören'in Bakırköy ile komşu mahallelerinde, Fatih'in özellikle hastanelerin yer aldığı gü-

Kamu Anaokullarına Erişim – Derslik Başına Öğrenci

Kamu (resmi) anaokullarına azami 500 metre mesafede yer alan mahalleler haritada renklendirilmiştir. Gri ile gösterilen mahallelere 500 metre mesafede herhangi bir kamu anaokulu bulunmamaktadır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı özellikle pandemi döneminde öğrencilerin sağlığı ve konforu açısından önemlidir. Derslik başına düşen öğrenci sayısının en düşük olduğu anaokulları Kadıköy ilçesinin Göztepe, Erenköy ve Merdivenköy mahalleleri, Üsküdar ilçesinin Barbaros ve Yavuztürk mahalleleri, Ümraniye ilçesinin Dumlupınar, Madenler, Esenşehir ve Esenkent mahalleleri, Ataşehir ilçesinin Aşık Veysel, Mustafa Kemal, Yeni Sahra ve Barbaros mahalleleri, Sancaktepe ilçesinin Osmangazi Mahallesi, Sultanbeyli ilçesinin Mimar Sinan ve Adil mahalleleri, Çekmeköy ilçesinin Koçullu Mahallesi, Beşiktaş ilçesinin Mecidiye, Yıldız, Cihannüma ve Abbasğa mahalleleri, Bahçelievler ilçesinin Bahçelievler Mahallesi, Arnavutköy ilçesinin Haraççı ve Karlıbayır mahalleleri, Büyükçekmece ilçesinin Ahmediye, Güzelce ve Murat Çeşme mahallelerine yakın bulunmaktadır. Öte yandan, derslik başına düşen öğrenci sayısının en yüksek olduğu anaokulları Tuzla ilçesinin Aydınli, Yayla ve Postane mahalleleri ve Başakşehir ilçesinin Altınşehir Mahallesi'ne yakın mesafede bulunmaktadır.

Kamu Anaokullarına Erişim – Öğretmen Başına Öğrenci

Öğrencilerin kaliteli eğitim almaları ve gelişimleri açısından önemli kriterlerden biri de öğretmen başına öğrenci sayısıdır. Öğretmen başına düşen çocuk sayısının en düşük olduğu anaokulları Kadıköy ilçesinin Göztepe, Erenköy ve Merdivenköy mahalleleri, Üsküdar ilçesinin Yavuztürk Mahallesi, Ümraniye ilçesinin Madenler ve Esenkent mahalleleri, Ataşehir ilçesinin Örnek, Aşık Veysel, Mustafa Kemal, Yeni Sahra ve Barbaros mahalleleri, Sancaktepe ilçesinin Osmangazi Mahallesi, Sultanbeyli ilçesinin Mimar Sinan ve Adil mahalleleri, Arnavutköy ilçesinin Haraççı ve Karlıbayır mahalleleri, Büyükçekmece ilçesinin Ahmediye Mahallesi'ne yakın bulunmaktadır. Buna karşılık, Zeytinburnu ilçesinin Telsiz, Beştelsiz ve Seyitnizam mahalleleri, Başakşehir ilçesinin Altınşehir Mahallesi, Avcılar ilçesinin Cihangir Mahallesi ve Beykoz ilçesinin Örnekköy ve Dere-seki mahallelerine yakın anaokullarında öğretmen başına düşen öğrenci sayısı en yüksektir.

neybatı kesiminde yine benzer profilde mahalleler bulunmaktadır. Sultanbeyli ilçesinin tüm mahallelerinde düşük eğitim seviyesinde, en genç, evli veya hiç evlenmemiş nüfus ve en geniş haneler yoğunlaşmaktadır. Küçükçekmece, Avcılar, Beylikdüzü, Büyükçekmece, Ümraniye, Ataşehir, Çekmeköy, Pendik ve Tuzla ilçelerinde ise mahalleler arası kontrast göze çarpmaktadır. Bu ilçelerin bazı mahallelerinde en küçük haneler ile eğitim durumu yüksek, erişkin ve yaşlı, boşanan, eşi ölmüş veya hiç evlenmemiş bireylerin yoğunlaşması, bazı mahallelerinde ise geniş haneler ile eğitim durumu düşük, genç ve evli veya hiç evlenmemiş bireylerin ağırlıklı olarak temsili göze çarpmaktadır. Aynı ilçelerin bazı mahallelerinde orta eğitim seviyesinde, genç, erişkin veya yaşlı ve medeni durumu da birbirinden farklılık gösteren bireyler yoğunudur.

Mahallelerin profilleri cinsiyet kırımına göre değerlendirildiğinde ise her iki cinsiyete göre yapının toplam nüfusa benzediği görülmektedir.

3.2. ERİŞİM

Erişilebilirlik analizleri ilçe içi farklılaşmaları daha çarpıcı kılmıştır.

Kamu Hastanelerine Erişim

Kamu hastanelerine erişim haritaları yerleşim yerlerinin hastanelere 500 metre ve daha az mesafede bulunması kriterine göre üretilmiştir. Haritada renklendirmeler hastanelerin yatak kapasitelerine göre analizleri baz alınarak yapılmıştır. İstanbul geneli değerlendirildiğinde çoğu mahallenin (gri ile gösterilen) 500 metre mesafede bir hastaneye erişiminin bulunmadığı görülmektedir. Başakşehir'de yer alan Kayabaşı ve Başakşehir mahalleleri en yüksek yatak kapasiteli (2360-2682 yatak) hastanelere azami 500 metrede yer alan en avantajlı mahalleler durumundadır. Bahçelievler, Kartaltepe ve Zuhuratbaba mahalleleri de yatak kapasitesi yüksek üç hastaneye yürüme mesafesinde bulunmaktadır. Kadıköy ilçesinde E-5 karayolunun sahil kısmında yer alan mahallelerin karayolunun kuzeyinde yer alan mahallelere kıyasla hastanelere erişimi daha kolaydır. Maltepe ve Kartal ilçelerinde E-5 kuzeyi ve güneyinde yer alan yerleşim yerlerinde eşit bir durum söz konusudur.

Raylı Ulaşım Erişim

Raylı ulaşım erişim haritaları İstanbul'un Avrupa ve Asya yakaları arasında farklı ulaşım türlerine işaret etmektedir. Tramvay veya metro erişimi Avrupa yakasında Fatih ilçesinin genelinde, Güngören ilçesinin batıda yer alan mahallelerinde, Beyoğlu ve Eyüp ilçelerinin Haliç'e kıyısı bulunan mahallelerinde, Bayrampaşa, Gaziosmanpaşa ve Sultangazi ilçelerinin bazı mahallelerinde en yüksektir. Asya yakasında ise tramvay sadece Kadıköy-Moda arasında çalıştığı için tramvaya erişim ön plana çıkmamaktadır. Öte yandan, Avrupa ve Asya yakalarını birbirine bağlayan Marmaray her iki yakanın sahilde yer alan mahallelerini raylı ulaşım erişim bakımından benzer kılmıştır. Avrupa yakasında Zeytinburnu ilçesinin güneyinde, Bakırköy'ün Kartaltepe, Zuhuratbaba, Ataköy 7-8-9-10. Kısım mahalleleri başta olmak üzere ilçe genelinde ve Küçükçekmece'nin bazı mahallelerinde Marmaray erişimi yüksektir. Asya yakasında ise Üsküdar, Kadıköy, Kartal, Pendik ve

Tuzla ilçelerinin sahile yakın mahallelerinde Marmaray erişimi mevcuttur. Ayrıca Avrupa yakasında bazı mahallelerin transfer merkezlerine erişiminin yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Sarıyer, Beşiktaş, Şişli, Beyoğlu, Eyüp, Fatih, Bayrampaşa, Zeytinburnu, Güngören ve Bağcılar ilçelerindeki bazı mahallelerin metro ile birden çok raylı ulaşım erişimi bulunmaktadır. Şişli ilçesinde Esentepe, Eyüp ilçesinde Sakarya, Güzeltepe, Emniyettepe ve Alibeyköy, Fatih ilçesinde Mimar Kemalettin birden çok raylı ulaşım erişimi en yüksek mahallelerdendir. Asya yakasında ise hiçbir mahallenin birden fazla raylı sisteme yüksek erişimi bulunmamaktadır.

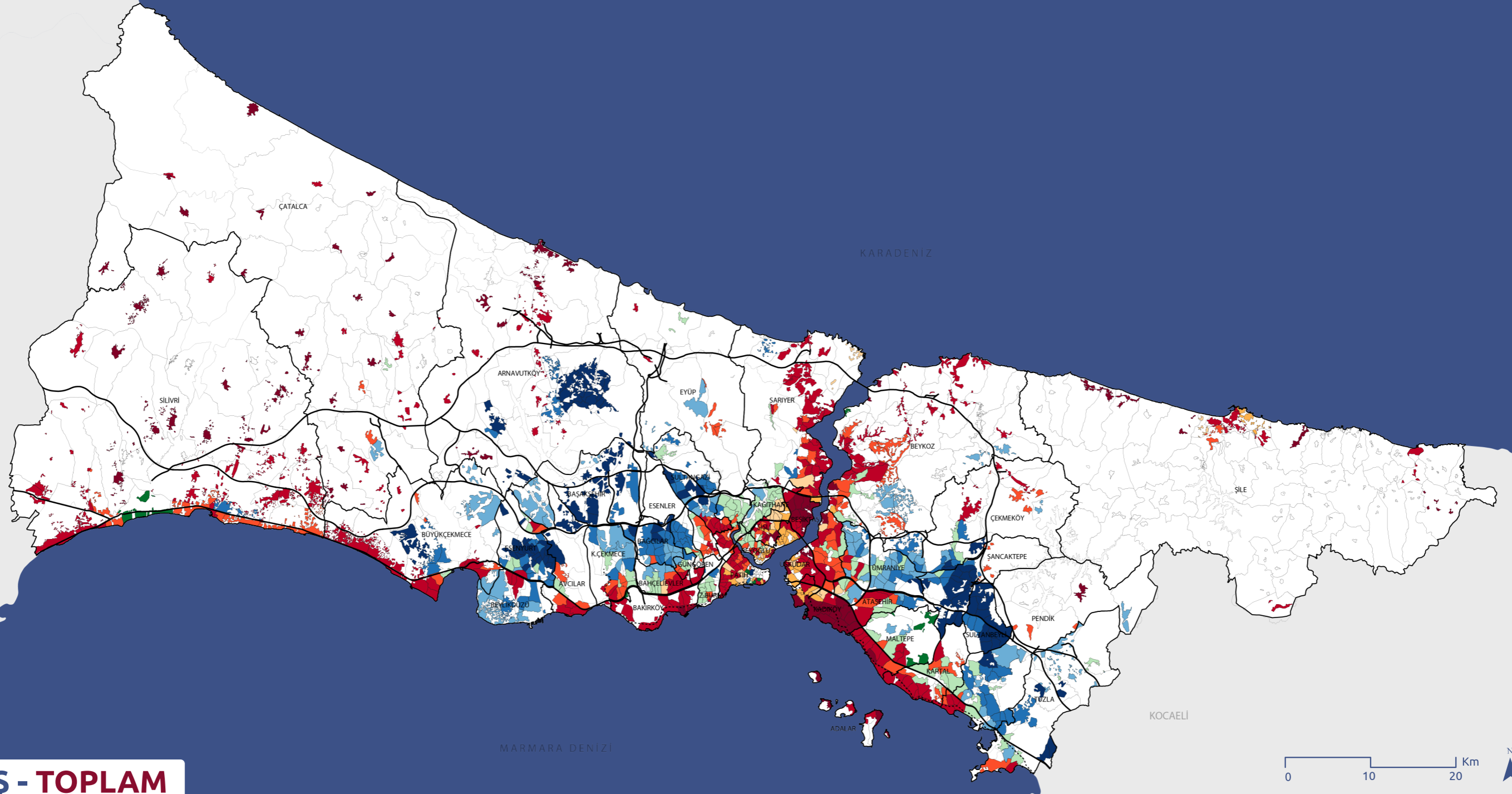

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritaları

Murat Güvenç, Murat Tülek

TEKİRDAĞ

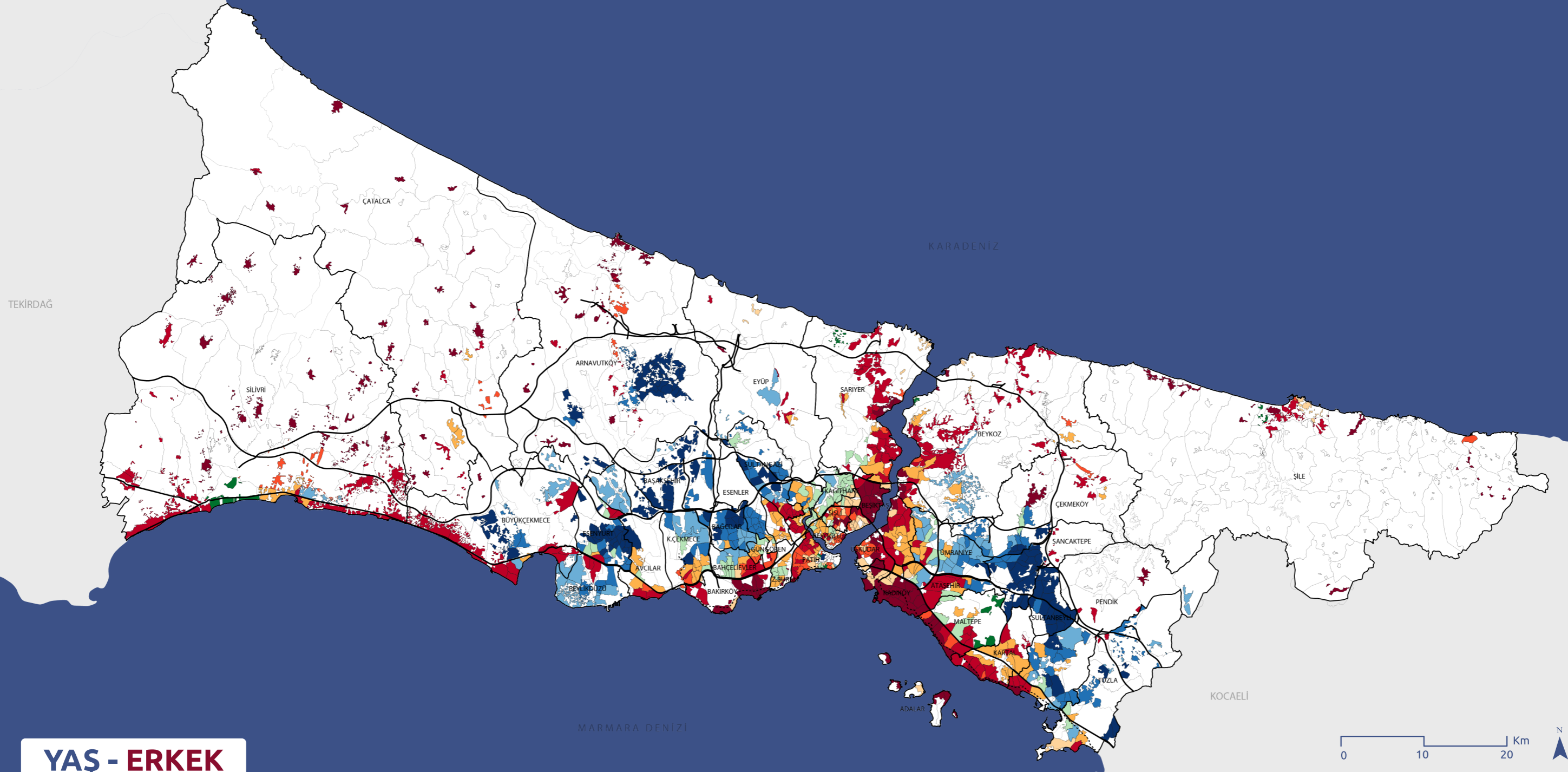
YAŞ - TOPLAM

- ÇOCUK (0-4) (5-9) GENÇ (10-19) ERİŞKİN (20-39) 1
- ÇOCUK (0-4) (5-9) GENÇ (10-19) ERİŞKİN (20-39) 2
- ÇOCUK (0-4) (5-9) GENÇ (10-19) ERİŞKİN (35-54)

- GENÇ (15-19) ERİŞKİN (20-54) YAŞLI (55-59)
- ERİŞKİN (20-44)
- ERİŞKİN (20-34) (45-54) YAŞLI (55-65+) 1

- ERİŞKİN (20-34) (45-54) YAŞLI (55-65+) 2
- ERİŞKİN (40-54) YAŞLI (55-65+) 1
- ERİŞKİN (40-54) YAŞLI (55-65+) 2

- ERİŞKİN (45-54) YAŞLI (55-65+)

YAŞ - ERKEK

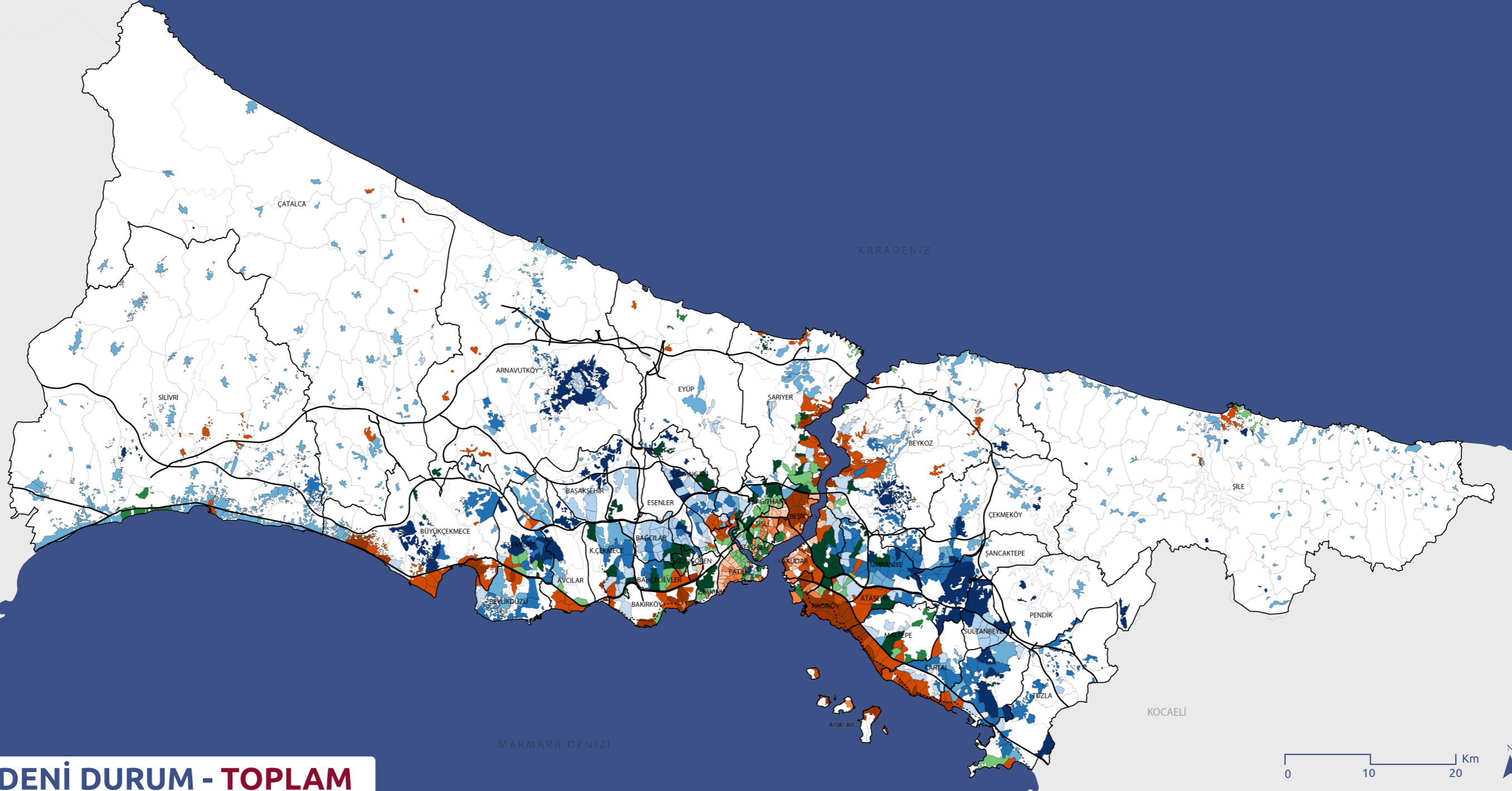
- ÇOCUK (0-4) (5-9) GENÇ (10-19) ERİŞKİN (20-39) 1
- ÇOCUK (0-4) (5-9) GENÇ (10-19) ERİŞKİN (20-39) 2
- ÇOCUK (0-4) (5-9) GENÇ (10-19) ERİŞKİN (35-54)

- ERİŞKİN (20-39)
- ERİŞKİN (20-44)
- ERİŞKİN (20-34) (50-54) YAŞLI (55-65+)

- ERİŞKİN (25-29) (45-54) YAŞLI (55-65+)
- ERİŞKİN (25-34) (45-54) YAŞLI (55-65+)
- ERİŞKİN (40-54) YAŞLI (55-65+) 1

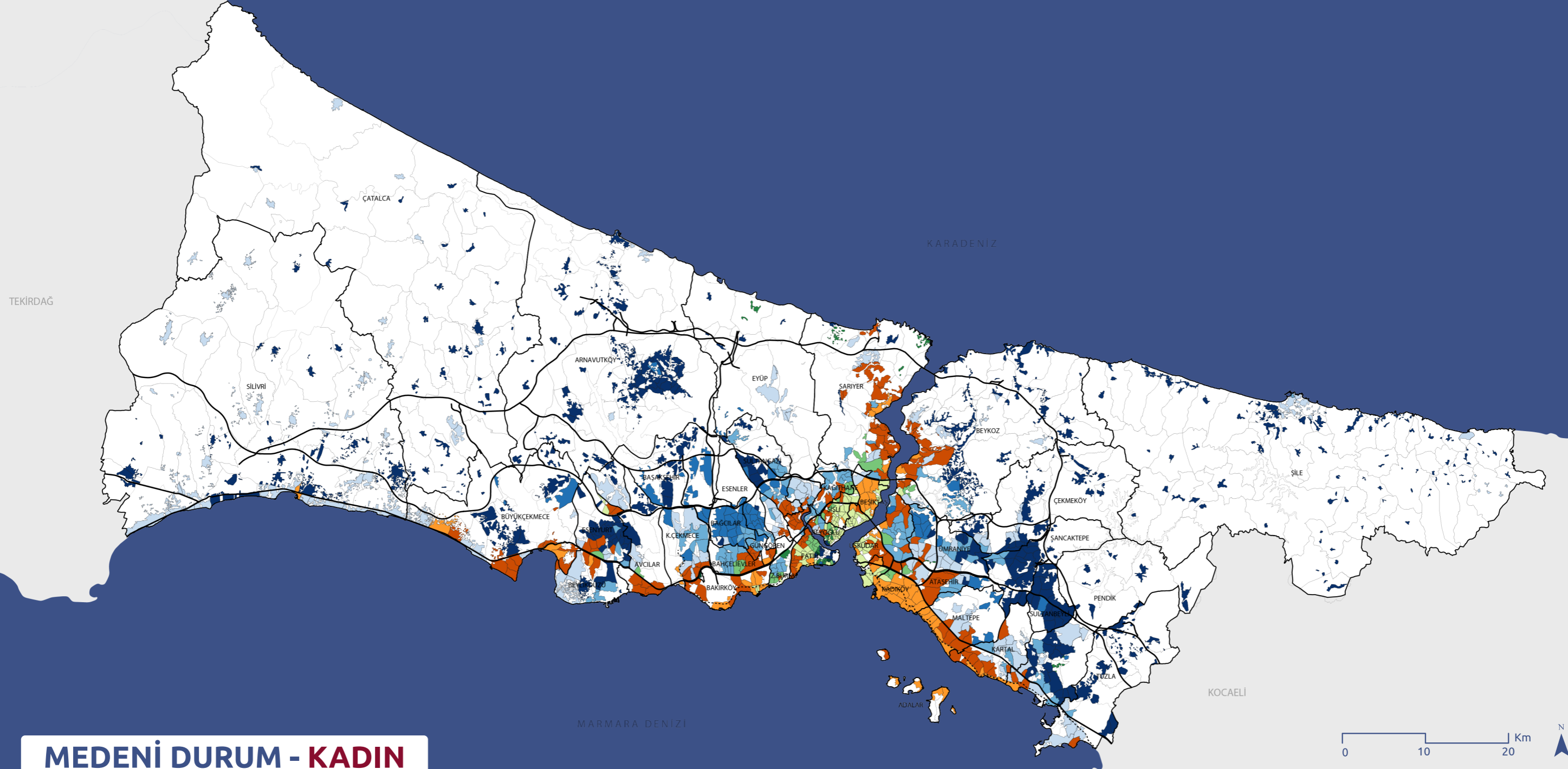
- ERİŞKİN (40-54) YAŞLI (55-65+) 2

TEKİRDAĞ

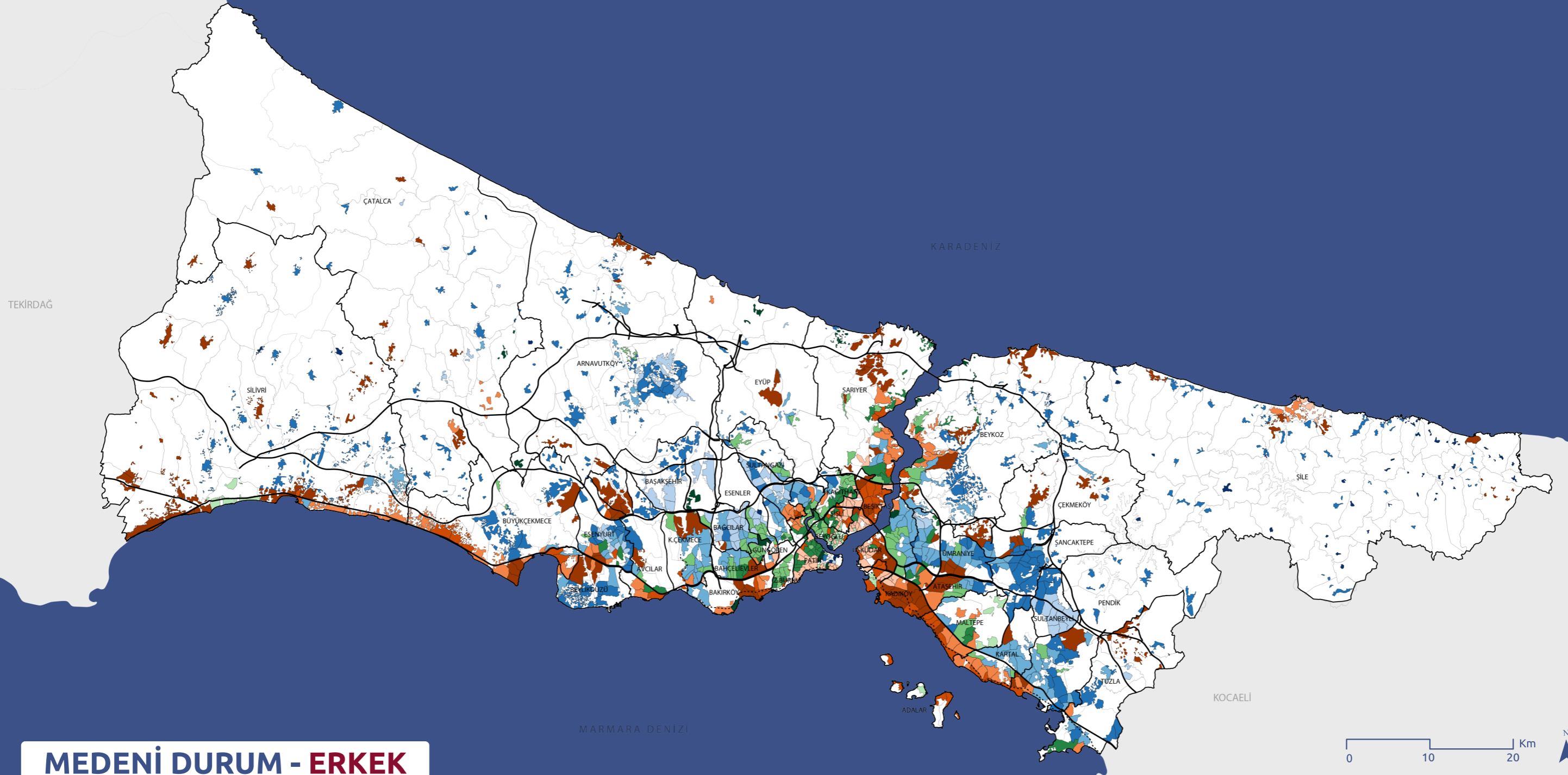
MEDENİ DURUM - TOPLAM

MEDENİ DURUM - KADIN

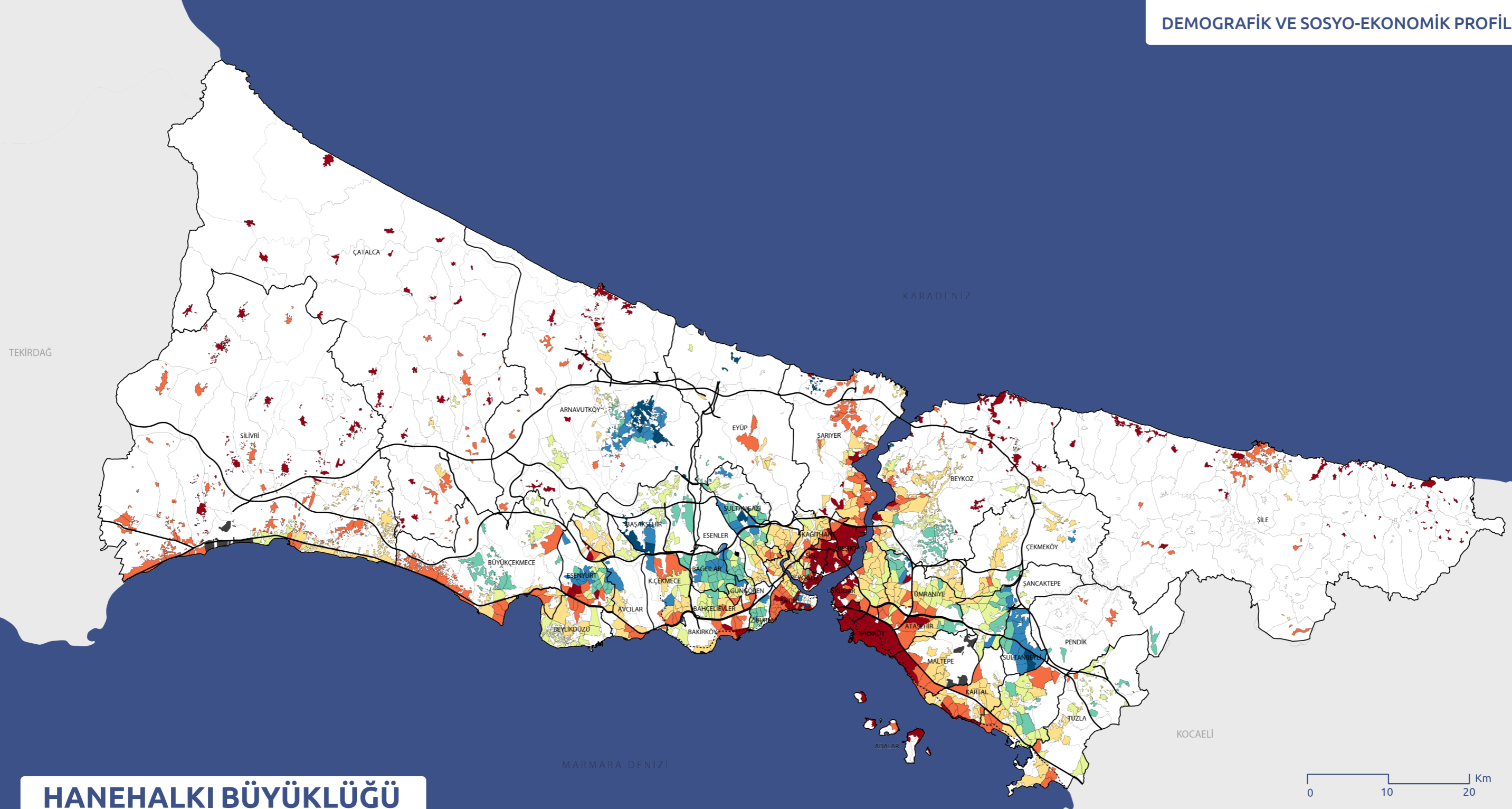
MEDENİ DURUM - ERKEK

- EVLİ 1
- EVLİ 2
- EVLİ 3

- EVLİ, HIÇ EVLENMEDİ
- BOŞANDI, EVLİ
- BOŞANDI, EŞİ ÖLDÜ 1

- BOŞANDI, EŞİ ÖLDÜ 2
- BOŞANDI, HIÇ EVLENMEDİ, EŞİ ÖLDÜ
- HIÇ EVLENMEDİ, BOŞANDI

- HIÇ EVLENMEDİ 1
- HIÇ EVLENMEDİ 2
- HIÇ EVLENMEDİ 3

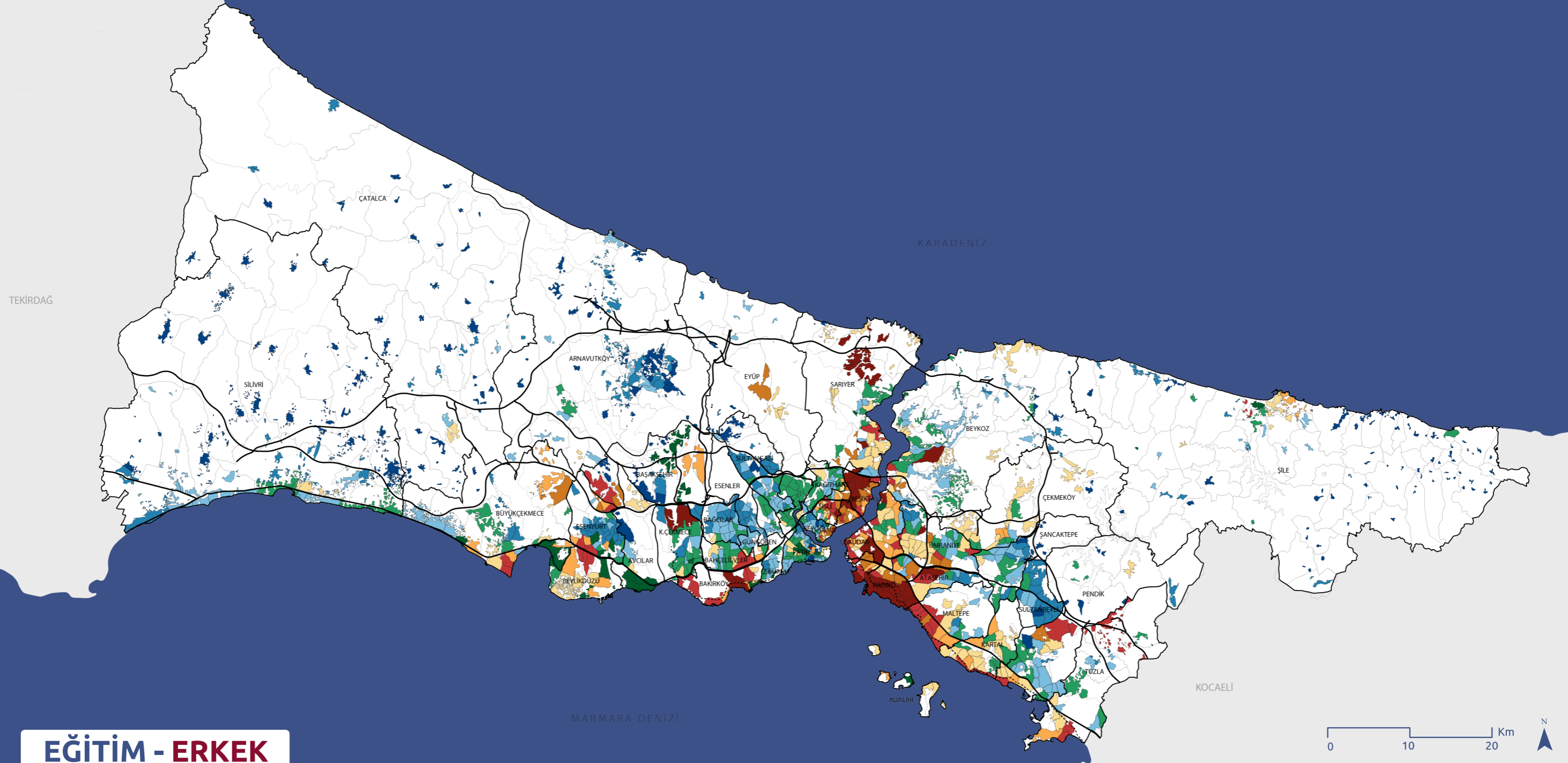

HANEHALKI BÜYÜKLÜĞÜ

- EN KÜÇÜK HANELER (1,3-2,8)
- KÜÇÜK HANELER (2,8-3,2)
- ORTA ALT (3,5-3,7)

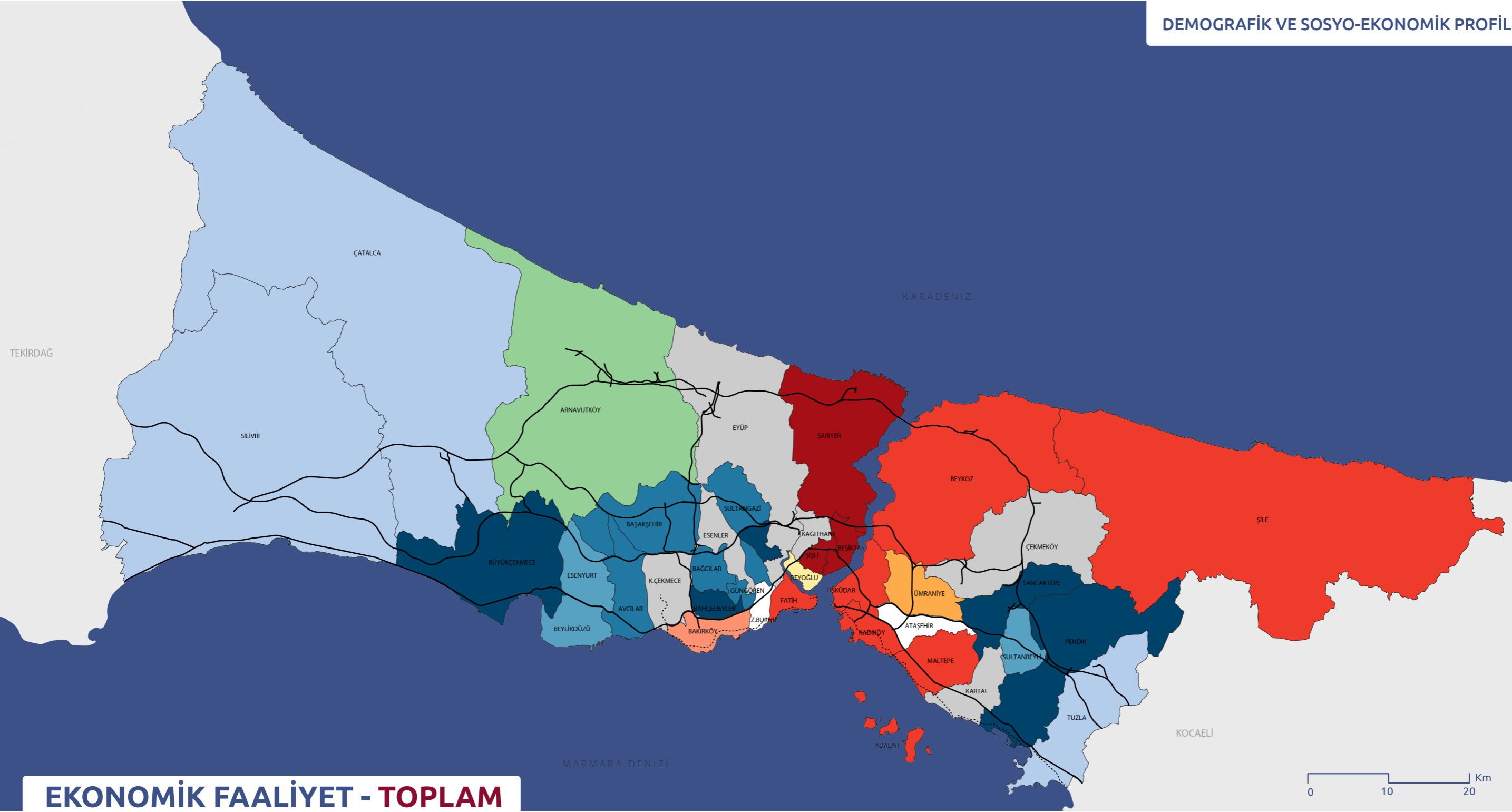
- ORTA (3,7-3,74)
- ORTA ÜST (3,74-4,02)
- GENİŞ (4,03-4,41)

- EN GENİŞ HANELER (4,03-5,99)
- HANE OLUŞTURMAYAN NÜFUS 1 (13,2-18,9)
- HANE OLUŞTURMAYAN NÜFUS 2 (126,6)

EĞİTİM - ERKEK

■ İLKOKUL - İLKÖĞRETİM MEZUNU / OY BİLMEYEN - DİPLOMASIZ OY BİLEN	■ BİLİNMEYEN / LİSE MEZUNU / YÜKSEK ÖĞRETİM MEZUNU	■ YÜKSEK ÖĞRETİM MEZUNU (YOĞUN) / BİLİNMEYEN 1
■ İLKOKUL - İLKÖĞRETİM MEZUNU / OY BİLMEYEN - DİPLOMASIZ OY BİLEN / LİSE MEZUNU	■ YÜKSEK ÖĞRETİM MEZUNU	■ YÜKSEK ÖĞRETİM MEZUNU (YOĞUN) / BİLİNMEYEN 2
■ İLKOKUL - İLKÖĞRETİM MEZUNU / LİSE MEZUNU / OY BİLMEYEN - DİPLOMASIZ OY BİLEN	■ YÜKSEK ÖĞRETİM MEZUNU (AZ YOĞUN) / BİLİNMEYEN	■ YÜKSEK ÖĞRETİM MEZUNU (ÇOK YOĞUN) / BİLİNMEYEN
■ LİSE MEZUNU / İLKOKUL - İLKÖĞRETİM MEZUNU		

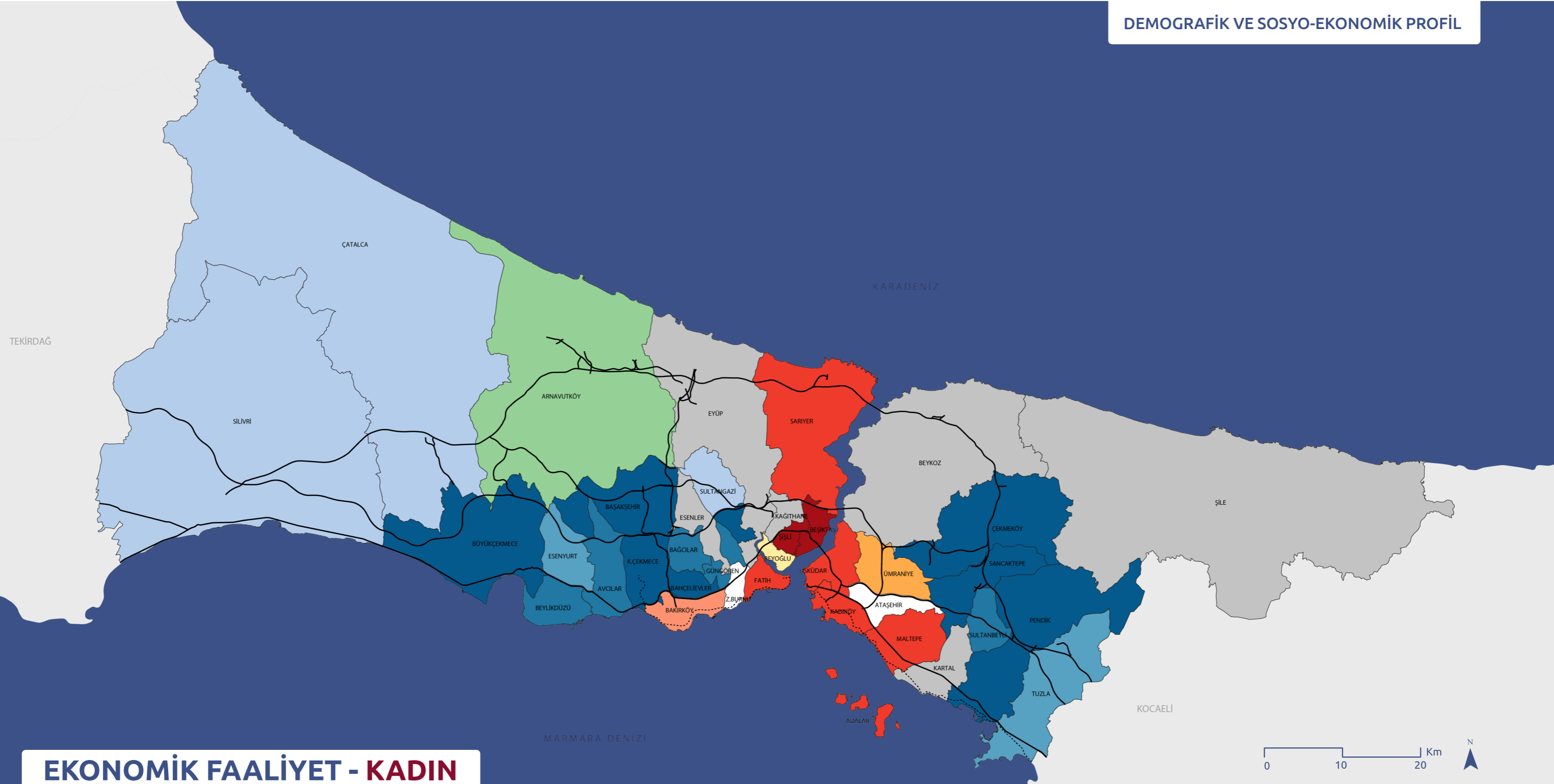

EKONOMİK FAALİYET - TOPLAM

- MESLEKİ BİLİMSEL TEKNİK, İDARİ VE DESTEK HİZ., KONAKLAMA-YİYECEK
- KONAKLAMA-YİYECEK, İNSAN-SAĞLIK-SOSYAL HİZ., MESLEKİ BİLİMSEL TEKNİK
- ULAŞTIRMA-DEPO, İDARİ VE DESTEK HİZ., İNSAN-SAĞLIK-SOSYAL HİZ.
- FİNANS-SİGORTA, KONAKLAMA-YİYECEK , ULUSLARARASI TEMSİL

- FİNANS-SİGORTA, İNŞAAT, TOPTAN-PERAKENDE
- EĞİTİM, İDARİ VE DESTEK HİZ., İNŞAAT
- İMALAT, İNSAN-SAĞLIK-SOSYAL HİZ., EĞİTİM
- İMALAT, TOPTAN-PERAKENDE, EĞİTİM

- İMALAT, KAMU, ULAŞTIRMA-DEPO
- İMALAT, KAMU, MADEN-OCAK
- ULAŞTIRMA-DEPO, İMALAT, İNŞAAT

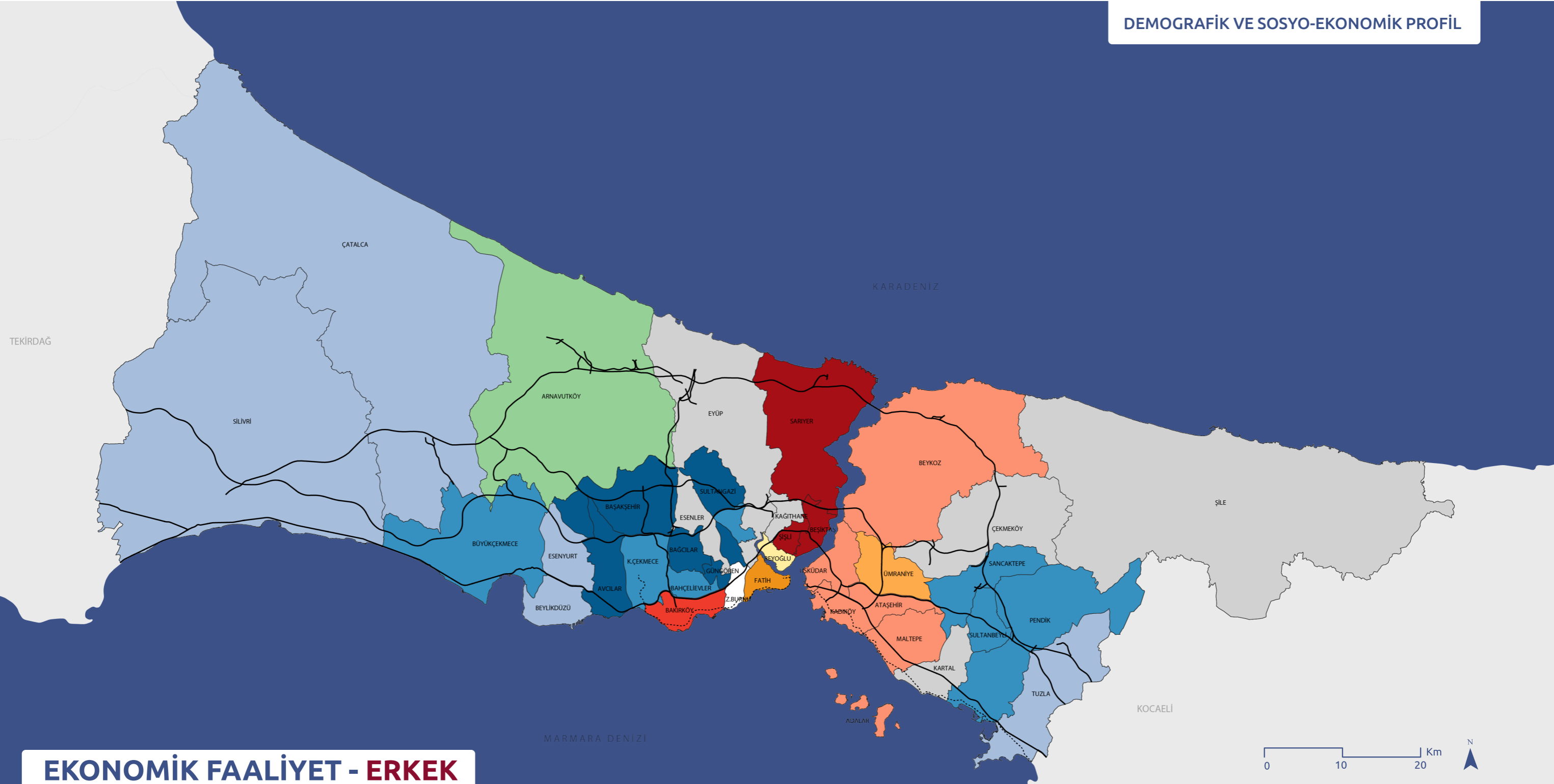
EKONOMİK FAALİYET - KADIN

- MESLEKİ BİLİMSEL TEKNİK , İDARİ VE DESTEK HİZ., FİNANS-SİGORTA
- İNSAN-SAĞLIK-SOSYAL HİZ., MESLEKİ BİLİMSEL TEKNİK , KONAKLAMA-YİYECEK
- ULAŞTIRMA-DEPO, İNSAN-SAĞLIK-SOSYAL HİZ., İDARİ VE DESTEK HİZ.
- FİNANS-SİGORTA, ULUSLARARASI TEMSİL, KÜLTÜR-SANAT-EĞLENCE

- FİNANS-SİGORTA, TOPTAN-PERAKENDE, İNŞAAT
- İDARİ VE DESTEK HİZ., EĞİTİM, TOPTAN-PERAKENDE
- EĞİTİM, İMALAT, İNSAN-SAĞLIK-SOSYAL HİZ.
- İMALAT, TOPTAN-PERAKENDE, EĞİTİM

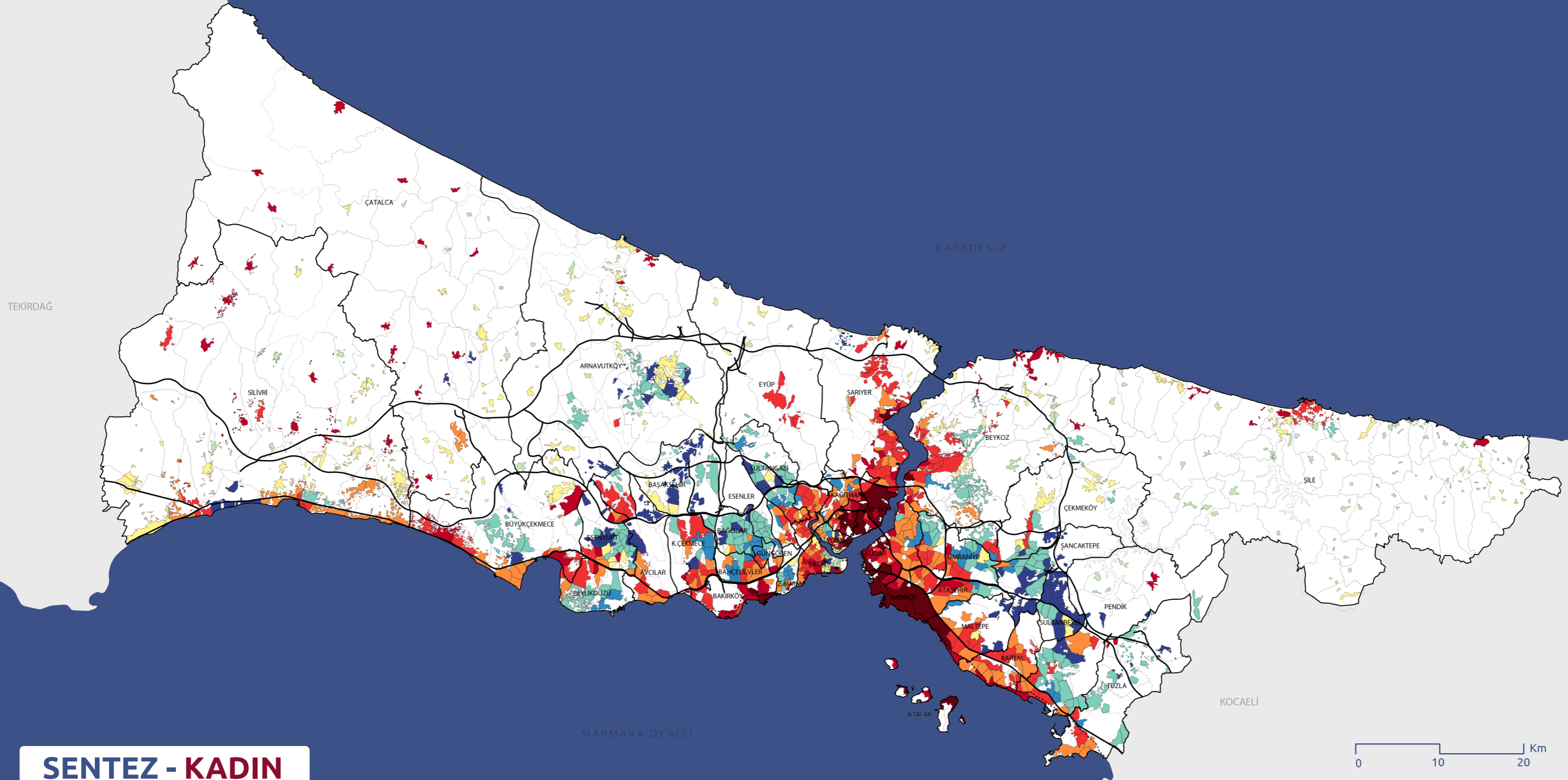
- İMALAT, ULAŞTIRMA-DEPO, KAMU
- İMALAT, KAMU, TARIM ORMAN BALIK
- ULAŞTIRMA-DEPO, İMALAT, KAMU

EKONOMİK FAALİYET - ERKEK

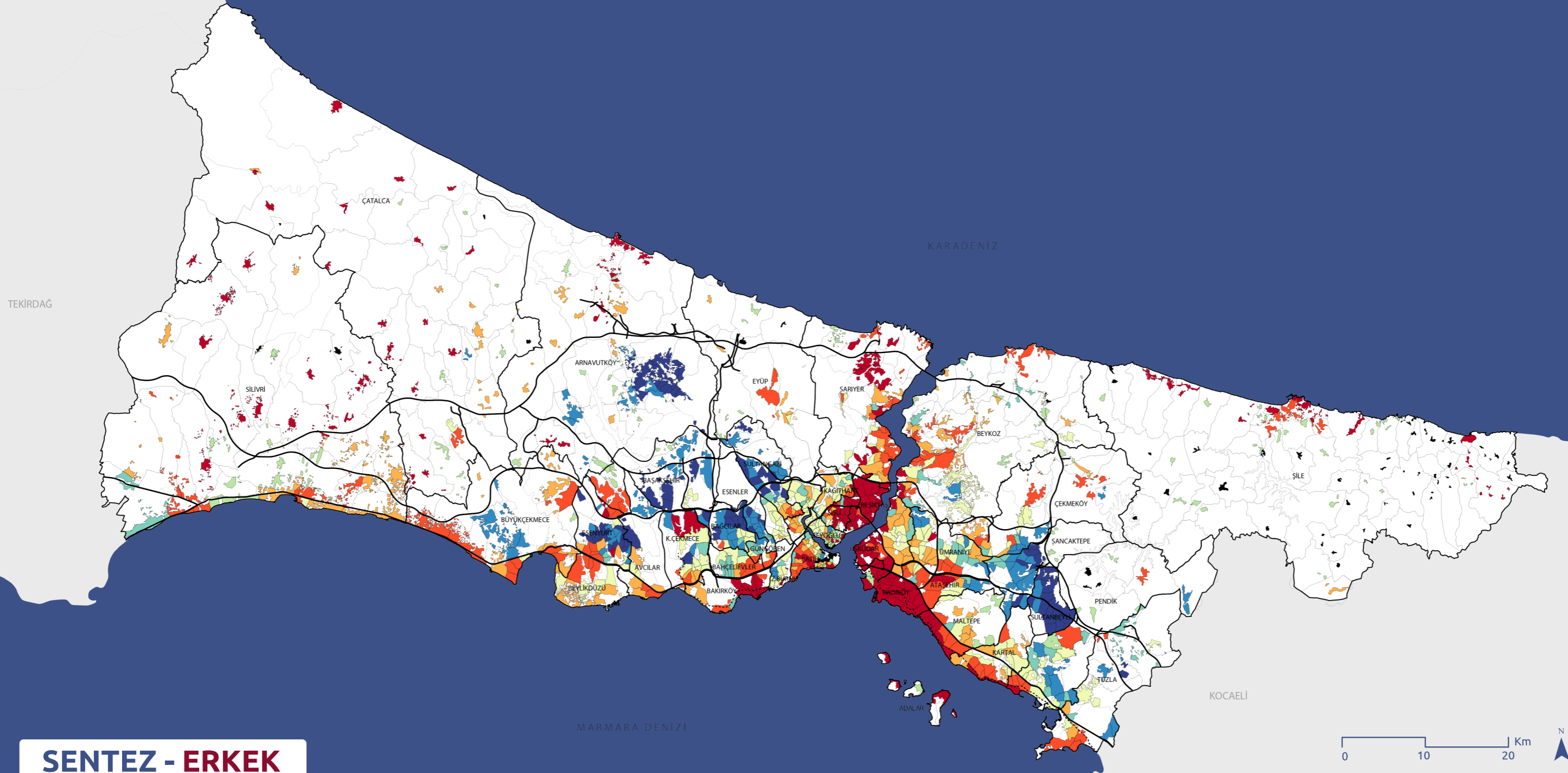

SENTEZ - KADIN

- DÜŞÜK EĞİTİM/GENÇ-ERİŞKİN/HİÇ EVLENMEDİ/EN GENİŞ HANE
- EN DÜŞÜK EĞİTİM/ÇOCUK-GENİŞ-ERİŞKİN/EVLİ, HİÇ EVLENMEDİ/GENİŞ HANE
- DÜŞÜK EĞİTİM/GENÇ-ERİŞKİN-YAŞLI/EVLİ, HİÇ EVLENMEDİ/ORTA HANE
- DÜŞÜK EĞİTİM/ÇOCUK-GENÇ-ERİŞKİN/EVLİ, HİÇ EVLENMEDİ/ORTA ÜST, GENİŞ HANE
- DÜŞÜK EĞİTİM/YAŞ BELIRSİZ/EVLİ, HİÇ EVLENMEDİ/HANE BELIRSİZ

- EN DÜŞÜK EĞİTİM/KARMA YAŞ GRUBU/EVLİ/KÜÇÜK HANE
- ORTA EĞİTİM/ERİŞKİN-YAŞLI-ÇOCUK/EŞİ ÖLDÜ, EVLİ, HİÇ EVLENMEDİ/ORTA HANE
- ORTA EĞİTİM/ERİŞKİN-YAŞLI-ÇOCUK/BOŞANDI, EŞİ ÖLDÜ, HİÇ EVLENMEDİ/KÜÇÜK, ORTA HANE
- YÜKSEK-ORTA EĞİTİM/ERİŞKİN-YAŞLI/BOŞANDI, EŞİ ÖLDÜ, HİÇ EVLENMEDİ/EN KÜÇÜK HANE
- YÜKSEK EĞİTİM/ERİŞKİN-YAŞLI/BOŞANDI, EŞİ ÖLDÜ, HİÇ EVLENMEDİ/EN KÜÇÜK HANE

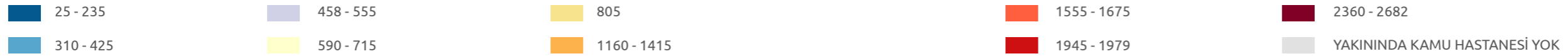

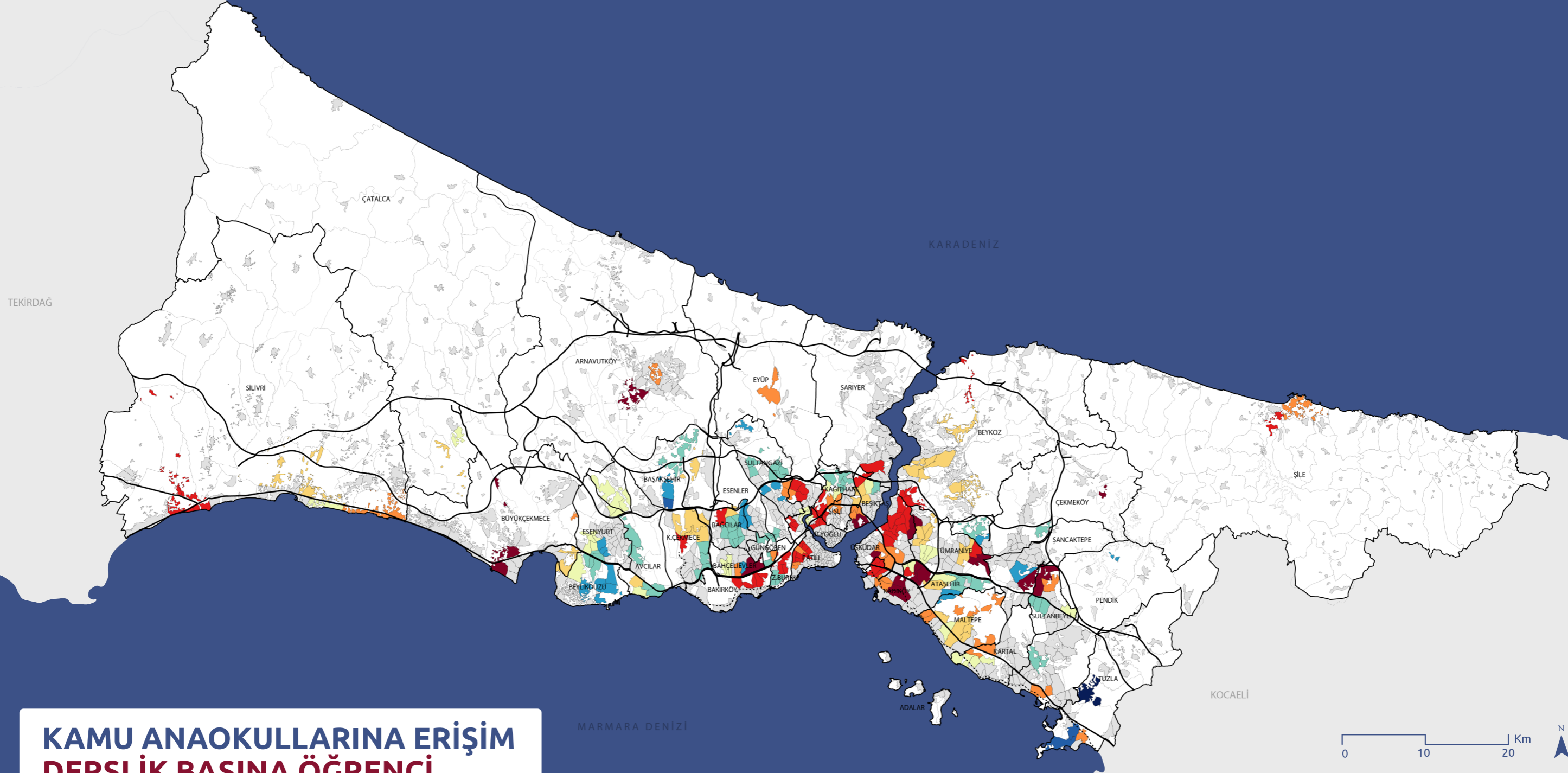
SENTEZ - ERKEK

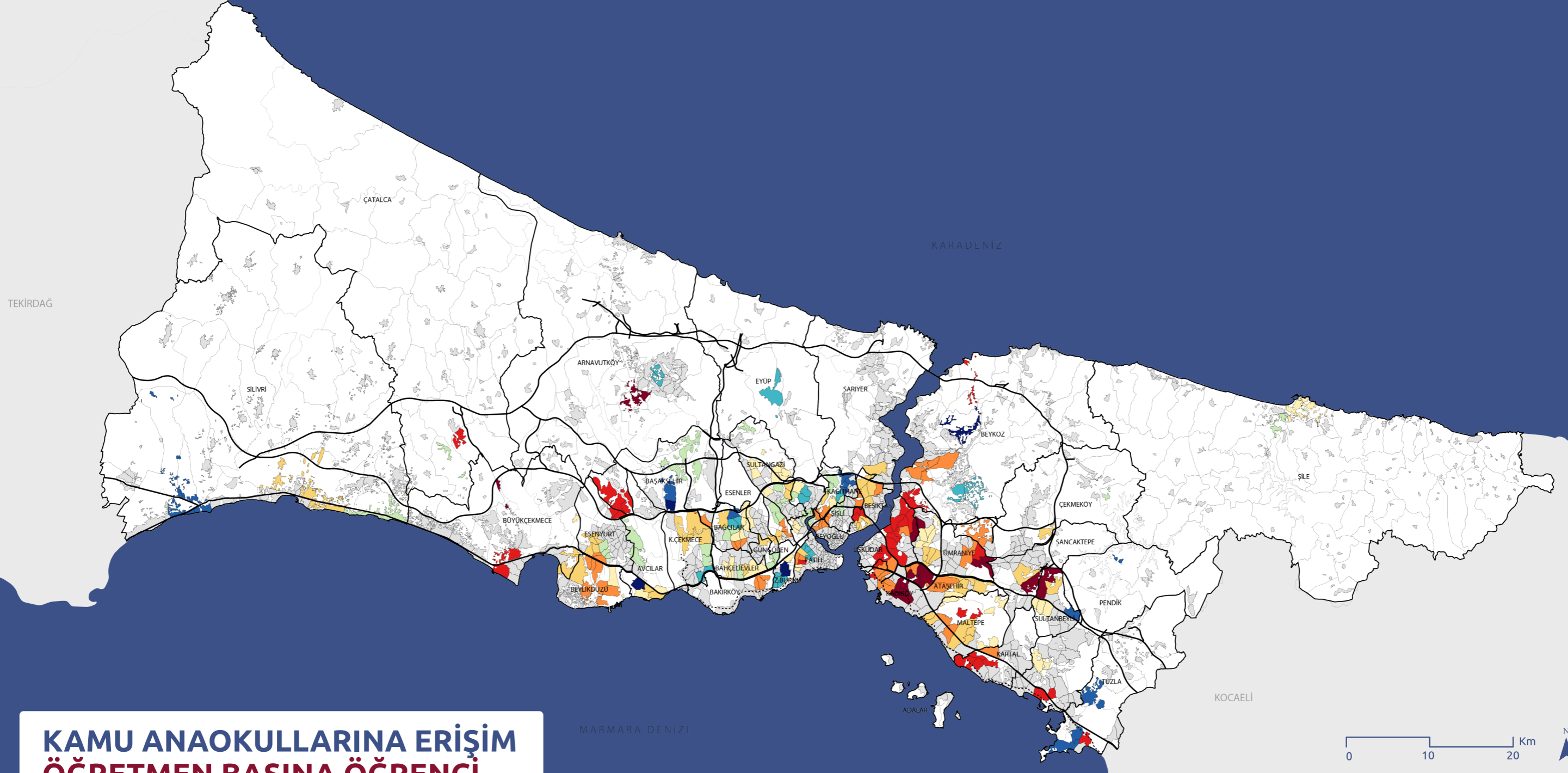
- NÜFUS AZLIĞI NEDENİYLE VERİ EDİNİLEMİYEN MAHALLELER
- EN DÜŞÜK EĞİTİM/EN GENÇ NÜFUS/EVLİ, HIÇ EVLENMEDİ/GENİŞ, EN GENİŞ HANE
- DÜŞÜK EĞİTİM/ÇOCUK-GENÇ-ERİŞKİN/EVLİ, HIÇ EVLENMEDİ/ORTA ÜST, GENİŞ, EN GENİŞ HANE
- DÜŞÜK EĞİTİM/ÇOCUK-GENÇ-ERİŞKİN/EVLİ, HIÇ EVLENMEDİ/ORTA HANE
- DÜŞÜK EĞİTİM/ERİŞKİN-YAŞLI-NÜFUS AZ/HIÇ EVLENMEDİ/EN KÜÇÜK VE HANE OLUŞTURMAYAN NÜFUS
- KARMA EĞİTİM/KARMA YAŞ/KARMA MEDENİ DURUM/ORTA ALT HANE
- ORTA EĞİTİM/ERİŞKİN-YAŞLI/KARMA MEDENİ DURUM/KÜÇÜK, ORTA ALT HANE
- YÜKSEK EĞİTİM/ERİŞKİN-YAŞLI/BOŞANDI, EVLİ, EŞİ ÖLDÜ/KÜÇÜK HANE
- YÜKSEK EĞİTİM/ERİŞKİN-YAŞLI/BOŞANDI, EŞİ ÖLDÜ, HIÇ EVLENMEDİ/EN KÜÇÜK HANE

KAMU HASTANELERİNE ERİŞİM

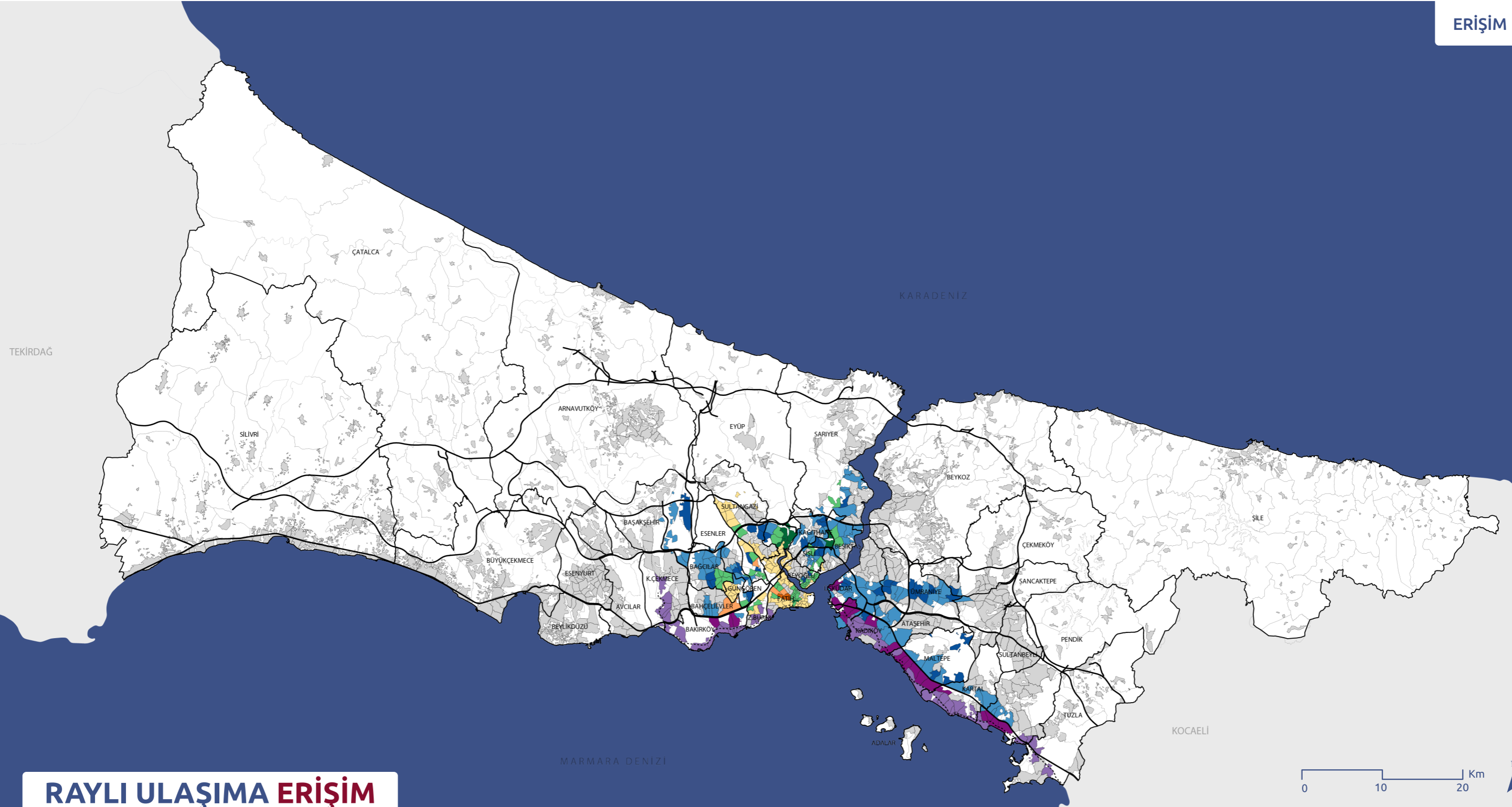

KAMU ANAOKULLARINA ERİŞİM ÖĞRETMEN BAŞINA ÖĞRENCİ

RAYLI ULAŞIMA ERİŞİM

- TRAMVAY VEYA METRO ERİŞİMİ YÜKSEK (1)
- TRAMVAY VEYA METRO ERİŞİMİ ÇOK YÜKSEK (1)
- TRAMVAY VEYA METRO ERİŞİMİ ÇOK YÜKSEK (2)
- METRO İLE BİRDEN FAZLA RAYLI ULAŞIMA ERİŞİMİ YÜKSEK/TRANSFER NOKTASI (1)
- METRO İLE BİRDEN FAZLA RAYLI ULAŞIMA ERİŞİMİ YÜKSEK/TRANSFER NOKTASI (2)
- METRO ERİŞİMİ YÜKSEK (1)
- METRO ERİŞİMİ YÜKSEK (2)
- MARMARAY ERİŞİMİ YÜKSEK
- MARMARAY VE METRO ERİŞİMİ YÜKSEK

İstanbul'un Odak Mahallelerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

4

4.1. ODAK MAHALLELERİN SEÇİMİ

Projenin ikinci aşamasında önceki aşamada ilgili paydaşlarla yapılan geri bildirim tartışması sonucu son hali verilen tematik haritalar ve sentez haritaları kullanılarak İstanbul genelinde farklı profildeki dört mahallenin seçilmesi ve bu mahallelerde farklı aktörlerle birlikte toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında mevcut durumun, yapılan faaliyetlerin ve sorunların ortaya konması ve geleceğe yönelik stratejiler geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla, bir geri bildirim toplantısı ile öncelikle tematik haritaların üzerinden odak mahallelerin seçilmesi için gereken kriterlerin belirlenmesi sağlanmıştır. Bu toplantıda, hazırlanan tematik haritalar toplumsal cinsiyet konusunda çalışan sivil toplum kuruluşları ve belediyelerden katılımcılara anlatılmış ve diğer toplumsal cinsiyet eşitsizliği göstergeleri birlikte tartışılmıştır.⁴ Ayrıca, odaklanılacak 4 mahallenin hangi kriterlere göre seçilmesi gerektiği üzerine haritalara da referans gösterilerek tartışma yürütülmüştür.

Geri bildirim toplantısında projenin odaklanacağı mahallelerin seçimi için ortaya çıkan ilk kriter seçilecek mahallelerin birbirinden farklı sosyo-ekonomik ve yaş profilinde olmasıdır. Böylece mahallerin birbiri ile karşılaştırılması ve

karar alıcıların üretmesi planlanan politikaların çeşitlenmesi mümkün olabilecektir. Ayrıca tüm odak mahalleler kendilerine benzer profilde olan ancak proje kapsamında seçilmeyen diğer mahalleler için emsal oluşturabileceklerdir. İkinci kriter göçmen nüfus ile ilgilidir. İstanbul genelinde mahalle ölçeğinde kayıtlı göçmen sayısı bilinmesi de davet edilen ilçe belediyeleri ve sivil toplum kuruluşları yoğun göçmen nüfusa sahip mahalleler hakkında bilgi vermiş ve 4 odak mahalleden en az birinin bu kriterlere göre seçilmesinin uygun olacağını belirtmiştir. TESEV tarafından belirlenen üçüncü kriter ise tüm bu çalışma sırasında mahallenin mevcut durumunun ve önerilecek hizmetlerin karşılaştırmaya elverişliliği için ilçe belediyesinden alınan hizmet verisinin tamamlanmış olmasıdır. Böylece yerel yönetimlerin katılımı ve sivil toplum ile iş birliği kolaylaşacaktır.

Haritalar ve geri bildirim toplantısında edinilen görüşlere göre Şişli ilçesinin Kuştepe Mahallesi, Beşiktaş ilçesinin Mecidiye Mahallesi, Küçükçekmece ilçesinin Atatürk Mahallesi ve Sultanbeyli ilçesinin Ahmet Yesevi Mahallesi odak mahalleler olarak belirlenmiştir. Aşağıda, bu mahallelerin hangi özellikleri ile ön plana çıktıkları kısaca özetlenmiştir.

Beşiktaş- Mecidiye

İl geneli rayiç bedel haritaları referans alındığında Beşiktaş ilçesinin tüm mahallelerinde ortalama sokak rayiç bedeli İstanbul ortalamasından yüksektir. Ayrıca, hem toplam nüfus hem de kadın nüfusu haritalarında erişkinlerin yüksek düzeyde temsili vardır. Mecidiye Mahallesi'nde Beşiktaş'ın diğer mahallelerine kıyasla kadınların eğitim durumu daha düşüktür. Bu mahallede boşanan, eşi ölen ve hiç evlenmeyen kadınlar yoğundur. İstanbul geneline kıyasla küçük hanehalklarını barındıran Mecidiye Mahallesi'nde kadın erkek profilleri arasında çok büyük farklılık bulunmamaktadır.

Mahalle içinde iki tane özel kreş yer almaktadır ancak kamu veya ilçe belediyesine ait okul öncesi kurum bulunmamaktadır. Halbuki, ortalama sokak rayiç bedeli daha yüksek ve çocuk oranı daha düşük Yıldız Mahallesi'nde 4-5 yaş grubundaki çocuklara hizmet eden bir adet kamu anaokulu yer almaktadır. Mecidiye Mahallesi sağlık hizmetlerine erişim açısından İstanbul geneli düşünüldüğünde görece avantajlıdır. En yakında bulunan Sait Çiftçi Devlet Hastanesi C tipidir⁵ ve 50 yatak kapasitelidir. Mecidiye Mahallesi İBB'nin kent parklarından Yıldız Parkı'na çok yakın mesafededir. Mahalle içinde ise Aşık Veysel ve Fındık Fatma parkları dışında yeşil alan bulunmamaktadır. Mahallenin 10 dakika yürüme mesafesinde bir raylı ulaşım sistemi bulunmamaktadır.

Şişli- Kuştepe

İl geneli rayiç bedel haritalarında üst grupta yer alan Kuştepe Mahallesi Şişli ilçesi içindeki farklılaşmada en alt ortalama sokak rayiç bedele sahip mahalleler arasındadır.

İl genelinde erişkin nüfusun, ilçe içinde ise çocukların yüksek düzeyde temsil edildiği bir mahalledir. Eğitim haritalarına göre hem kadınların hem de erkeklerin eğitim seviyesi İstanbul'un diğer mahallelerine göre düşüktür. Medeni durum haritalarına göre boşanmış ya da eşi ölmüş kadınlar mahallede yüksek düzeyde temsil edilmektedir.

Kent95 verisine göre Kuştepe Mahallesi'nde altı tane özel kreş bulunmaktadır. Ancak mahallede kamu anaokulu yoktur. Şişli Merkez Mahallesi'nde ise kamu anaokulu bulunduğu göze çarpmaktadır. Halbuki, Merkez Mahallesi'nde hem ortalama sokak rayiç bedeli daha yüksek hem de çocuk yoğunluğu daha azdır. Kuştepe'den Merkez Mahallesi'ne erişim ise kolay değildir. Mahallede ilçe belediyesi kreşi de bulunmamaktadır. Kamu hastanelerine erişim de yine kısıtlıdır. Kuştepe'de dört adet ilçe belediyesi parkı bulunmaktadır. Alan bakımından küçük bu parkların üç tanesi 1091-1243 metrekare büyüklüğünde, bir tanesi 3443 metrekaredir.

Hazırlanan raylı toplu taşıma haritalarına göre mahallenin metro erişimi oldukça yüksektir. Kuştepe Mahallesi'nden çevre yolu üzerinde bulunan Yenikapı- Hacıosman metrosuna kolaylıkla ulaşılmaktadır.

Mahallenin seçilmesinin bir diğer nedeni ise tematik haritalarda gösterilemeyen ancak geri bildirim toplantılarında konuşulan göçmen nüfustur. Kuştepe Mahallesi'nde özellikle Roman göçmenlerin yoğun olarak ikamet ettiği bilinmektedir. Ayrıca mahalle Şişli Belediyesi'nden en çok aynı ve nakdi yardım almaktadır. İlçe belediyesinin Eşitlik Birimi ve Kadın Danışma Merkezi bulunmaktadır.

⁴ Toplantıya İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve İstanbul'un ilçe belediyelerinin eşitlik birimleri başta olmak üzere çeşitli birimlerinden ve toplumsal cinsiyet konusunda çalışan sivil toplum kuruluşlarından toplam 43 kişi katılmıştır.

⁵ Bünyesinde 4 ana branşta uzman tabibin hizmet verdiği ve bunların en az ikisinde uzman tabip bulunan, 1. basamak yoğun bakım ve 1. seviye acil servis ünitesi bulunan yataklı tesisler

Sultanbeyli- Ahmet Yesevi

İstanbul geneli ortalama sokak rayiç bedel haritasında alt grupta yer alan Ahmet Yesevi Mahallesi sadece ilçedeki mahalleler değerlendirmeye alındığında orta rayiç bedel grubundadır. Yine İstanbul geneli haritasında çocukların çok yüksek düzeyde temsil edildiği bir mahalledir ancak ilçedeki diğer mahallelere kıyasla çocuk oranının düşük seviyede kaldığı bir mahalledir. Mahallede eğitim durumu görece düşüktür. Evli kadınların yüksek düzeyde temsili göze çarpmaktadır. Kadın ve erkekler arasında büyük demografik ve sosyal farklılıklar bulunmamaktadır. Mahallede bulunan hanehalkları görece geniştir.

Ahmet Yesevi Mahallesi'nde iki tane özel kreş bulunmaktadır ancak okul öncesi kamu kurumuna erişimi yoktur. Mahallede ilçe belediyesi kreşi de bulunmamaktadır.

Ahmet Yesevi Mahallesi'nin kuzey komşusu Battalgazi Mahallesi'nde 320 yatak kapasiteli Sultanbeyli Devlet Hastanesi yer almaktadır.

Mahallede dört adet ilçe belediyesine ait park bulunmaktadır. Sultanbeyli ilçesinde bulunan ve İBB'nin sorumluluğundaki Sultanbeyli Gölet Parkı tüm ilçeye hizmet etmektedir. Mahallenin 10 dakika yürüme mesafesinde bir raylı ulaşım sistemi bulunmamaktadır.

Ahmet Yesevi Mahallesi Sultanbeyli Belediyesi'nin aynı ve nakdi yardımlarından üst düzeyde faydalanan mahalleler arasındadır. Komşusunda yer alan Turgut Reis Mahallesi'nde Sultanbeyli Toplum Merkezi bulunmaktadır.

Küçükçekmece- Atatürk

Atatürk Mahallesi hem İstanbul hem de ilçede sokak rayiç bedel haritalarında orta grupta yer almaktadır. Yine hem İstanbul hem de ilçedeki mahalleler değerlendirildiğinde çocuk oranının yüksek olduğu mahalleler arasındadır. Evli kadınların yoğunlaştığı mahallede hem kadınların hem de erkeklerin eğitim durumu diğer mahallelere kıyasla çok düşüktür. Mahallede hanehalkı büyüklükleri orta gruptadır.

Atatürk Mahallesi'nde okul öncesi eğitim kurumu bulunmamaktadır ancak komşusu Atakent Mahallesi'nde çok sayıda kamu ve özel kurum vardır. Halbuki, genelde sitelerden oluşan Atakent'te hem ortalama sokak rayiç bedeli ve eğitim durumu yüksek hem de çocuk temsiliyeti daha düşüktür.

İki adet özel hastanenin yer aldığı Atatürk Mahallesi kamu hastanelerine erişimi açısından da avantajlı değildir. Mahalleye yürüme mesafesinde İBB parkı bulunmamaktadır. Mahalle bazında ilçe belediyesine ait yeşil alan miktarları değerlendirildiğinde Atatürk Mahallesi'ndeki toplam yeşil alan miktarının ilçe ortalamasının altında kaldığı görülmektedir.

Mevcut durumda mahallenin metro erişimi bulunmaktadır. Bahariye- Ataköy metro hattı inşaatı da devam etmektedir.

Kuştepe'nin seçimine benzer şekilde Atatürk Mahallesi'nin seçimindeki kriterlerden biri yine göçmen nüfustur. Geri bildirim toplantılarında mahallede Suriyeli nüfusun yüksek olduğu öğrenilmiştir.

4.2. ODAK MAHALLELERDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİ SAĞLAMAYA YÖNELİK ÖNERİLER

Proje kapsamında 2021 Aralık ayında gerçekleştirilen çalıştayda toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gösteren mahalle bazındaki haritalar desteği ile odak mahalleler ve bu mahallelerin yer aldığı ilçelerdeki toplumsal cinsiyet eşitsizliği göstergelerini birlikte tartışmak ve öneriler geliştirmek amaçlanmıştır. Çalıştay yukarıda kısaca profilleri özetlenen odak Şişli-Kuştepe Mahallesi, Küçükçekmece-Atatürk Mahallesi, Beşiktaş-Mecidiye Mahallesi ve Sultanbeyli-Ahmet Yesevi Mahallesi'nin bulunduğu ilçelerin yerel yönetimlerinden, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden, bu mahalle veya ilçelerde faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinden temsilciler ve mahalle muhtarlarının katılımıyla gerçekleşmiştir. Toplantıda mahalle temsilcileri ile seçilen mahallelerde toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında mevcut durum ve yapılan faaliyetler ortaya konmuş ve eşitsizliği önlemeye yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Beşiktaş- Mecidiye

Mevcut Durum

Çalıştayda mahalledeki ağırlıklı yaşlı nüfusun altı çizilmiş ve yalnız yaşayan yaşlıların en önemli sorunlardan biri olduğu belirtilmiştir. Yapılan medeni durum analizleri de eşi ölen veya boşanan kadınların Mecidiye Mahallesi'nde yüksek düzeyde temsil edildiğini göstermişti. Ayrıca, yaşlıların bakımevlerine yerleşmeyi reddettikleri ve yaşlı kadınların bazılarında Alzheimer hastalığının bulunduğu

nun altı çizilmiştir. Beşiktaş ilçesinin diğer mahallelerine kıyasla Mecidiye Mahallesi'nde kadın eğitim düzeyinin daha düşük olması erişkin nüfusun görece düşük eğitim düzeyi ile ilişkilendirilmiştir. Beşiktaş ilçe genelinde gelir seviyesinin yüksek olduğu algısı Mecidiye Mahallesi'nde yaşayan gelir durumu görece düşük, özellikle yaşlı insanlar için bir engel yaratabilmektedir. Ücretsiz sağlık ve eğitim hizmetleri, rekreasyon alanları ve sosyalleşmek amacıyla düşük ücretli yeme-içme tesislerine ihtiyaç vardır. Beşiktaş Belediyesi tarafından 65 yaş üstü sakinlere- istisnai durumlar da olmakla birlikte- 365 gün iki öğün yemek hizmeti verilmektedir.

Türkiye'nin genelinde olduğu gibi Mecidiye Mahallesi'nde de 0-3 yaş arası çocukların eğitimi için kamu kreşleri bulunmamaktadır. Beşiktaş Belediyesi'nin 3-4 yaş grubundaki çocuklara hizmet verdiği Tarık Akan Gündüz Çocuk Bakımevi, Mecidiye Mahallesi'nde yaşayan çocuklara da hizmet vermektedir.

Yaşlı nüfusun yoğunlaştığı Mecidiye Mahallesi'nde hastaneye erişim bir sorun olarak belirtilmiştir. Sait Çiftçi Devlet Hastanesi dışında yakın mesafede yataklı ve acil durumda gidilecek kamu hastanesi bulunmazken, mevcut sağlık ocaklarının yetersiz kaldığı ifade edilmiştir. Ayrıca bazı günler yakın mesafede nöbetçi eczanenin bile bulunmadığı belirtilmiştir. Bunun yanında, Beşiktaş Belediyesi'nin evde sağlık hizmeti ve ambulans hizmeti mevcuttur.

Özellikle Ortaköy-Beşiktaş hattındaki trafiğin pandemi ile birlikte çok yoğunlaştığı belirtilmiştir. İstanbul Boğazı'na kıyısı ve iskelesi bulunan mahalleye Boğaz seferlerinin uğramaması bir fırsat kaybı olarak değerlendirilmektedir. Mahalleye ve mahalleden ulaşım İETT otobüsleri ile sağlanmaktadır. Beşiktaş Belediyesi'nin ring seferleri de mevcuttur. Mahalleye yakın bulunan Yıldız Parkı dışında mahalle içinde, çocukların oynamasına veya yaşlıların erişimine daha elverişli parklar yok denecek kadar azdır.

Mahalleye yakın bir sığınak bulunmamaktadır ancak Beşiktaş Belediyesi Kadın Dayanışma ve Yaşam Merkezi⁶ Levent Mahallesi'ndedir. Bu merkez Mecidiye Mahallesi Muhtarlığı ile birlikte kadınlara yönelik bir atölye ve drama çalışması gerçekleştirmiştir. Atölye kapsamında kadın dayanışma çemberleri kurularak hem şiddetle ilgili hem de 6284 sayılı yasa ile ilgili bilgiler verilmiştir. Merkez'de aynı zamanda kadınlara sürekli olarak hukuki danışmanlık

ve psiko-sosyal destek sağlanmaktadır.

Çözüm Önerileri

Beşiktaş ilçesinin diğer mahallelerine kıyasla daha dezavantajlı grubun temsil edildiği Mecidiye Mahallesi için geliştirilen öneriler özellikle yaşlı kadın nüfusa yöneliktir. Çalıştayda belediye veya ilgili diğer kurumlar tarafından verilen ücretsiz veya düşük ücretli hizmetlerin öneminin altı çizilmiştir. Mecidiye Mahallesi için çalıştay katılımcılarından gelen öneriler:

- Aile Sağlık Merkezi sayısı artırılmalıdır.
- Nöbetçi eczaneler mahalleye yürüme mesafesinde bulunmalıdır.
- Mahalle sakinlerinin sosyalleşebilmek için satın alma gücüne uygun yeme-içme mekanları artırılmalıdır.
- Mahalle içi parklar artırılmalıdır.
- Mahallede bulunan atıl durumdaki yerler kamusal alan olarak değerlendirilmelidir.
- Afife Jale Kültür Merkezi'nde özellikle yaşlı nüfus için bir mekan oluşturulmalıdır.
- Yoğun trafiği rahatlatmak amacıyla Ortaköy İskelesi Boğaz seferlerinin uğradığı bir iskele haline getirilmelidir.
- Her ne kadar yaşlı nüfus yoğun olsa da mahallede ücretsiz kreş veya anaokuluna ihtiyaç vardır.
- Beşiktaş Belediyesi Kadın Dayanışma ve Yaşam Merkezi'nin düzenlediği kadına yönelik şiddet ve 6284 sayılı yasa üzerine gerçekleştirdiği atölye çalışması yenilenmelidir.

Şişli Kuştepe

Mevcut Durum

Kuştepe, Atatürk Mahallesi gibi yüksek göçmen nüfusa sahip olsa da bu mahalleden farklı olarak İstanbul ortalamasına göre yüksek çocuk oranına sahip değildir. Hane büyüklüğünün küçük olduğu bu mahallede, bekar erkekler ve boşanmış/ hiç evlenmemiş kadınlar çoğunlukta bulunmaktadır.

⁶ <https://www.besiktas.bel.tr/sayfa/13062/kadin-dayanisma-merkezi>

Mahallede kamuya ait okul öncesi eğitim kurumu yoktur. Ancak çocuklu ailelerin sayısının düşük olması ve mahal- lenin eğitim durumu tartışmanın odağının yetişkin eğiti- mine evrilmesine neden olmuştur.

Çalıştayda üzerinde durulan bir diğer konu Şişli ilçesi içinde Kuştepe'nin durumudur. Büyükdere Caddesi ilçe- yi neredeyse ikiye bölmektedir. İlçenin kuzeyinde, Kuş- tepe'nin de bulunduğu bölge ile güneyi arasında keskin sosyo-ekonomik farklar bulunduğu göze çarpmaktadır. Bu da Büyükdere Caddesi'nin hem fiziksel hem sosyal bir bariyer yarattığını işaret etmektedir.

Mahalle toplu taşıma ile kolaylıkla ulaşılabilen bir konum- da olsa da özellikle iç kısımlara mahalleli dışında erişimin olmadığı üzerinde durulmuştur. Mahalle içinde bulunan karakolun bile bazı şiddet olaylarına müdahale etmekte zorlandığı katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Bu konu- daki veri eksikliği ise politika geliştirmeyi zorlaştırmakta- dır.

Kuştepe Mahallesi'nde İstanbul Bilgi Üniversitesi kampüs- ü bulunmaktadır ve çalıştayda üniversitenin mahallede değişim sağladığı üzerinde durulmuştur. Üniversite mev- cut durumda mahalleli istihdamına katkı sağlamaktadır.

Mahalle hakkındaki verinin eksikliği ise katılımcıların en çok tartıştığı konulardan biri olmuştur. İstanbul genelinde olduğu gibi şiddet verisine erişilememesi ve göçmen nüfusun bilinmemesi, mahalle ile ilgili çalışmaları zorlaştırmaktadır.

Çözüm Önerileri

Çalıştayda hakkında görüşülen öneriler aşağıdaki madde- ler ile özetlenebilir.

- Mahalle hakkındaki veri geliştirilmelidir.
- Kuştepe'de kadına yönelik şiddet haritalanmalıdır. Bu amaçla Şişli Belediyesi'nin şiddet verileri ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin konu ile ilgili aldıkları şika- yetlerin bilgisi haritalama çalışması için kullanılabilir.
- Mahallede kadın istihdamı oranının belirlenmesi ge- rekmektedir. Bu oranı yükseltecek çalışmalar yapıl- malı ve mesleki kurslar açılmalıdır.

- Mahalledeki üniversite kampüsünün sağlayabileceği olanaklar üzerinde durulmalıdır. Üniversite ve bele- diye işbirliği güçlendirilebilir, yeni projeler üzerinde çalışılabilir ve böylece mahalledekiler kampüs imkan- larından yararlanabilir.
- Proje kapsamında TESEV - ilçe belediyesi işbirliğinin güçlendirilmesi gerekmektedir.
- Tamamlanamayan ilçe belediyesi verileri (psikolojik danışmanlık, kadın danışma merkezi gibi) toplanmalı ve web sitesi güncellenmelidir.
- Kuştepe'nin Şişli'deki diğer mahalleler ile iletişimi ge- liştirilmelidir.
- Kuştepe'nin fiziki bariyerleri hakkında çalışılmalıdır.

Sultanbeyli- Ahmet Yesevi

Mevcut Durum

Katılımcıların verdiği bilgilere göre mahallede ortalama hane geliri asgari ücret civarındadır. Kadınlar ekonomik açıdan erkeklere oranla daha dezavantajlı konumdadır. Kadınların işgücüne katılma oranı düşüktür.⁷ 2017 yılında Sultanbeyli'de yapılan bir saha araştırmasında katılımcıla- rın %61,4'ü aileyi temsil edenin erkek olduğunu belirtir- ken; %42,6'sı "Kadının esas görevi ev işleri ve çocuklarının bakımındır" yargısını desteklemiştir. Bu verileri destekler şekilde 15-29 yaş arası genç kadınların %21'i çalışmama nedeni olarak ev işleriyle meşgul olmasını (çocuk, yaşlı, hasta vb. kişilerin bakımı dahil) göstermiştir. Sultanbeyli ilçesinde kadın istihdamını desteklemeye yönelik Hem- dem kooperatifi kurulmuştur. Kooperatif, Turgut Reis Mahallesi'ndeki Sultanbeyli Toplum Merkezi içinde yer almaktadır.

Çocuk nüfusun İstanbul geneline kıyasla çok yoğunlaştı- ğı Sultanbeyli ilçesinde ve Ahmet Yesevi Mahallesi'nde çocuklara yönelik kamu hizmetleri yetersiz kalabilmek- tedir. Ne var ki, 2017 yılında Sultanbeyli'de, Kent95 pro- jesi işbirliğini takiben erken çocukluk dönemine yönelik Sultanbeyli95 projesine başlanmıştır. 0-3 yaş çocuğa sa- hip dezavantajlı ebeveynler ile sürdürülen bu program- da ebeveynlere annenin hamileliğinden itibaren üç yıl

boyunca danışmanlık verilmiştir. Program kapsamında danışmanlığın verilmediği kontrol grubu aileler üzerine yapılan araştırmada çocuğun ve annenin temel ihtiyaç ve bakımları ile alakalı yanlış bilgilerin çoğunlukta olduğu, ebeveyn ile çocuk arasında güvenli bağlanma ve iletişim gibi konularda eksikliklerin olduğu gözlemlenmiştir. Ço- ğunlukla geniş aile halinde yaşayan hanelerde anne ve çocuk arasındaki iletişimin yeterince güçlü olmadığı daha geleneksel yöntemlerle çocuk yetiştirildiği görülmüştür.

Sultanbeyli ilçesinde devlet hastanesi bulunmasına rağ- men bazı mahallelere uzaklığı nedeniyle hastaneye eri- şim kolay değildir. Bunun yanında, ihtiyaç duyulduğu halde, ruhsal sağlık hizmetlerine erişimin kısıtlı olduğu belirtilmiştir.

Mahallede toplu taşıma imkanları sınırlıdır. Mahalleye veya mahalleden ulaşım otobüs ve minibüs ile sağlanabil- mektedir. Metro inşaat halindedir.

Genel olarak sosyalleşme alanlarında (açık alanlar veya cafe vb. mekanlar) erkeklerin baskınlığının ön plana çıktığı belirtilmiştir. Parkların ise sayıca yetersizliği ve güven- sizliği kamusal alanla ilgili bir başka sorundur. Yeni açılan parkların erken çocukluk dönemdekileri de kapsar şekil- de çocuk gelişimine uygun yapıldığı ancak eski parkların bu doğrultuda yenilenmeye ihtiyacı olduğu belirtilmiştir.

İlçe belediyesi eski parkları da bu doğrultuda yenilemeye başlamıştır.

İlçede mülteci kadınlar için konukevi bulunmaktadır. Ay- rıca yerel halktan kadınlara yönelik şiddete uğramaları veya ihtiyaç duymaları halinde destek mekanizmaları bu- lunmaktadır.

Çözüm Önerileri

Ahmet Yesevi Mahallesi için çalıştay katılımcılarından ge- len öneriler:

- Hem-dem kooperatifi hem yerel hem de mülteci kadınlardan oluşturulmuştur. Henüz kurulum aş- masındaki mutfak sanatları ve gastronomi üzerine çalışmaya başlayan kooperatif daha farklı ürünleri içerecek şekilde geliştirilmelidir.

- Sultanbeyli Belediyesi'nde Erken Çocukluk adıyla hiz- mete dönüşen Sultanbeyli95 Programı daha geniş gruplara hitap etmelidir.
- Güvensiz alanların tespit edilmesi, bu alanların aydın- latılması ve erişimlerinin ve denetimlerinin artırılması sağlanmalıdır.
- İlçede yeni açılan devlet hastanesine erişim iyileştiril- melidir.
- Eski parkları yenileme çalışmaları tamamlanmalıdır.
- Psikolojik destek hizmeti veren yerler artırılmalıdır. Küçük yaşta kendini ifade etme konuları çok önemli- dir. Küçük yaşta evlilik de yaygındır. Bunun gibi çeşitli konular üzerine drama çalışmaları yapılabilir.
- Toplumsal cinsiyet eşitliği ve medeni kanun alanında bilgilendirme faaliyetleri ve atölyeler yapılmalıdır.

Küçükçekmece-Atatürk

Mevcut Durum

Mahallede çocuk sayısı yüksektir. TÜİK verilerine dahil edilmeyen göçmen nüfus nedeni ile bu oran altlık harita- larla görüldenden de fazladır. Buna rağmen anaokulu ve ilkokul sayısının azlığı, çocukların gerekli eğitime erişimini zorlaştırmaktadır. Mahallenin eğitim durumu hem İstan- bul geneline göre hem de ilçedeki diğer mahallelere göre düşüktür.

Mahalle sınırları içinde kamu anaokulu bulunmamaktadır. Bazı okullarda anaokulu hizmeti verilse de mahallenin yüksek nüfusu için gereken eğitim tesisleri yetersizdir. Çevre mahallelerde, özellikle Atakent'te bulunan çok sa- yıdaki kreşin Atatürk Mahallesi'nde oturanlar tarafından kullanıldığı, ancak yine de yetersiz kaldığı belirtilmiştir. İki mahalledeki okul öncesi eğitim kurumları sayısı arasında- ki fark⁸ Atatürk Mahallesi'nde okul yapılabilecek alanların Atakent'e göre sınırlı kalması ile ilişkilidir.

Mahalledeki yoğun konut dokusunun bir diğer sonucu ise yeşil alan azlığıdır. Atatürk Mahallesi'nde kamusal yeşil alan oldukça yetersizdir. Mevcut parkların bir kısmı yeni metro inşaatı nedeniyle kullanıma kapatılmıştır.

⁷ Genç kadınların işgücüne katılma oranı ise %22 düzeyindedir. Bu oran, Türkiye ortalaması olan %27,5'in altındadır.

⁸ Atatürk Mahallesi'nde kamu kreşi bulunmamaktadır. Ancak Atakent Mahallesi'nde 16 kreş mevcuttur.

İnşaat tamamlandıktan sonra bu alanlar yeniden yeşilendirilecektir. Yine de yoğun nüfus için yeterli yeşil alan sağlanamayabilir.

Konut yoğunluğunun yüksek olmasının nedeni ise mahalenin İkitelli Organize Sanayi Bölgesi ile ilişkisidir. Sanayi çalışanları mahallede ilçe geneline göre kiraların düşük olması nedeni ile burada ikamet etmektedir. Bu talep de konut yapımını artırmıştır. Sanayi bölgesi ile ilişki altlık haritalarda göze çarpan yüksek bekar erkek sayısını da açıklamaktadır.

Devam eden Yenikapı - Kirazlı hattının bir parçası olan metro inşaatı aktarmalar ile Atatürk Mahallesi'ni daha erişilebilir kılacaktır. Bu durumun rayiç bedeller ve kiralar üzerinde etkili olması beklenmektedir.

Proje kapsamında toplanan veriye göre Atatürk Mahallesi'nde oturanlar Küçükçekmece Belediyesi'nden yardım almaktadır. Bu yardım tüm ilçe geneline göre az-orta grupta bulunmaktadır. Ancak çalıştayda, özellikle pandemi döneminde artan vakıf yardımlarından bahsedilmiştir.

Çözüm Önerileri

Atatürk Mahallesi için geliştirilen öneriler yüksek nüfusa ve artan ihtiyaçlarına odaklanmaktadır.

- Mahalledeki göçmen nüfus sayısı tespit edilmelidir.
- Göçmen nüfusa yönelik mevcut ve gereken hizmetlerin tespiti yapılmalıdır.
- Okul öncesi eğitim kurumları ve ilkokulların sayısı artırılmalıdır. Ayrıca bu okulların inşası için gereken büyüklükteki erişilebilir arazilerin bulunması için çalışılmalıdır.
- Mahallede çalışan ve yeni okulların açılması durumunda çalışacak kadrolu öğretmen sayısı artırılmalıdır.
- Kadın istihdamını artırmaya yönelik mesleki eğitim kursları açılmalıdır. Bu kurslar ve mahalledeki okul öncesi kurumların kapasitesi birlikte değerlendirilmelidir.
- Mahalledeki kamusal yeşil alanlar artırılmalıdır.

Sonuç ve Öneriler

5

Proje kapsamında yapılan İstanbul haritaları için gerekli veritabanı toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin farklı boyutlarıyla ele alınmasıyla oluşturulmuştur. Doğrudan cinsiyet kırılımları içeren yaş, medeni durum, eğitim durumu ve yapılan iş verisi dışında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kentte yer alan dezavantajlı bölgelerde daha derin olması nedeniyle genel sosyo-ekonomik eşitsizliklerin göstergesi olarak düşünülen veriler de toplanmıştır. Bu kapsamda, hanehalkı büyüklüğü, kamu hastanelerine ve okul öncesi eğitim kurumlarına erişim, toplu taşımaya erişim verileri veritabanına dahil edilmiştir. Bu veri setlerinin her birinin ayrı ayrı analiziyle hazırlanan tematik haritalarda benzer özellikler gösteren mahalle grupları ortaya konmuştur. Ayrıca, demografi ve erişim başlıkları altında bulunan veri setlerinin çoklu analizi ile yapılan sentez haritaları birden fazla özellik bakımından birbirine benzer mahalleleri göstermiştir.

İstanbul genelinde mahalle bazında benzerlik ve farklılıkları gösteren bu haritalar aslında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin çözümü için her mahalle grubunda farklı bir bağlamın var olduğuna işaret etmektedir. Bunun anlamı farklı mahalle gruplarında eşitsizliği önlemek amacıyla geliştirilmesi gereken politikaların ve yapılması gereken faaliyetlerin de farklı olduğudur. Mahalle bazında yüksek çözünürlüklü haritalar ve diğer mevcut durum çalışmaları mekansal politika açısından bu nedenle önem taşır. Bu projede farklı kurumlardan toplanan verilerle yapılan ayrıntılı haritaların yanı sıra dört farklı mahalleye odaklanılarak mevcut durum ve sorunların tespiti derinleştirilmiştir. Odak mahalle çalıştayında belediye, muhtarlık ve

sivil toplumdan farklı aktörler haritaların işaret ettiği sorunların arkasındaki nedenlerin neler olabileceği üzerine tartışmış ve nihayetinde çözüm önerilerini birlikte geliştirmişlerdir. Çalıştay sonucunda ortaya çıkan çözüm önerilerinin yanı sıra bu faaliyetin mekansal haritaların nasıl değerlendirilebileceği konusunda ileriki çalışmalara bir model oluşturması da hedeflenmiştir. Bu projede seçilen dört mahalle dışında farklı mahalleler için benzer etkinlikler yapılarak toplumsal cinsiyet ve yaşın keşiftiği mekansal politikalar veya toplumsal cinsiyet ve sosyo-ekonomik değişkenlerin birlikte değerlendirildiği çalışmalar ortaya çıkarılabilir.

Projenin hem haritalama hem de odak mahalle çalıştay faaliyetlerinden çıkan ana sonuçlardan biri sorunların ve çözümlerin muhatabının sadece ilçe belediyeleri değil, aynı zamanda İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve merkezi yönetimin il ve ilçe müdürlükleri olduğunu göstermiştir. Bu nedenle kurumlar arası işbirliğinin önemini altı bir defa daha çizilmelidir. Bu işbirliklerinin veri toplama ve veri paylaşımı aşamalarında başlaması kurumların veri elde ederken harcadıkları kaynakların etkin kullanımını sağlayacak ve sonraki faaliyetlerini ve işbirliklerini kolaylaştıracaktır. Bu sayede kurumların toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini önleme amacıyla stratejik planlarında yer alan hedef ve faaliyetler birbiriyle konuşabilir ve birbirini tamamlayıcı nitelikte olabilir. Proje kapsamında üretilen haritalarda gösterilen toplumsal cinsiyet açısından görece eşit mahallelere yenilerinin eklenmesi tesadüfen değil de planlı olarak gerçekleşecektir.

**TOPLUMSAL
CİNSİYET EŞİTLİĞİNE DUYARLI
KENTSEL POLİTİKA İÇİN
BİR MODEL**

